

laiškas lietuviams

MAY 1995 GEGUŽĖ

MOTINA - ŠEIMOS ŠIRDIS	145	Eugenija Čiurlionienė
KUKLIOJI ŠIRDIEČIŲ VADOVĖ	149	Ses. Antanė Kučinskaitė
PAMOKŲ AKIMIRKOS	154	Antanas Saulaitis, SJ
GERBK SAVO TĖVĄ IR MOTINĄ	160	Regina Ūsienė
ŽMOGAUS GYVYBĖ YRA DIEVO GYVYBĖ MUMYSE	164	Henrikas Sinkus
“VAGIŠIUS”	168	V. Bakanauskas
NUKLYDIMAI IR SUGRĮŽIMAI	171	Chiara Lubich
MAŽEJA TIKINČIŲJŲ SKAIČIUS	172	Juozas Kriaučiūnas
KALBA	175	Juozas Vaišnys, SJ
ATGARSIAI	176	
TĖVYNĖJE	177	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	179	Red.
TRUMPAI	180	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas dail. Vitalijaus Butyrino fotokoliažo darbų nuotraukomis.
 Viršelis ir skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus. Višelio piešinys —
 dail. Vytauto Valiaus tapyba liaudies skulptūrų motyvais.
 Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (ISSN 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1995 / GEGUŽĖ —MAY / VOL. XLVI, NO. 5

MOTINA - ŠEIMOS ŠIRDIS

Eugenija Čiurlionienė

Marijos litaniją mūsų šeima kalbėdavo kas vakaras visą gegužės mėnesį. Dabar, kai vaikystė atrodo, kaip sapnas, kaip graži seniai matyta vizija, mane dažnai apninka prisiminimai.

Kaimas, medinis namelis, paprasti mediniai suolai aplink stalą, šventųjų paveikslai ant sienų. Tokie buvo mano vaikystės namai, kur prabėgo laimingiausios mano vaikystės akimirkos.

Nepamiršamos gegužės mėnesio maldos. Didžiajam kambariui — seklyčioje mama švariai išplaudavo paprastas lentines grindis, kertėje papuoštas Marijos paveikslas, primerkta ievų puokščių, berželio lapelių vainikais papuoštas visas kambarys. Nekantriai laukdavau vakaro, kai temstant, tėvai apsiruošę darbus, ateina iš lauko. Suklaupiam visa šeima prieš Marijos paveikslą ir pradedam kalbėti litaniją.

Dievo Motina su K0dikiu.

Jadvyga Paukštienė

Šventoji Dvasia, Dieve, — lėtai taria tėvas, mes kartu atsakome: “Pasigailėk mūsų”.

Kaip nuostabiai pakiliai jausdavomės po maldos, atrodė viskas gera, gražu, kvėpėjo ievos. Taip metai iš metų, kol išskridome iš vaikystės sapnų, kol manyje nubudo jaunystė ir realiau pradėjau žiūrėti į gyvenimą.

Vėliau, stebėdama tėvų veidus, pamatydavau prabėgant juodus šešėlius, kartais mamai ašara sublizgėdavo... Niekada nekilo mintis, kad blėsta šeimos židiny.

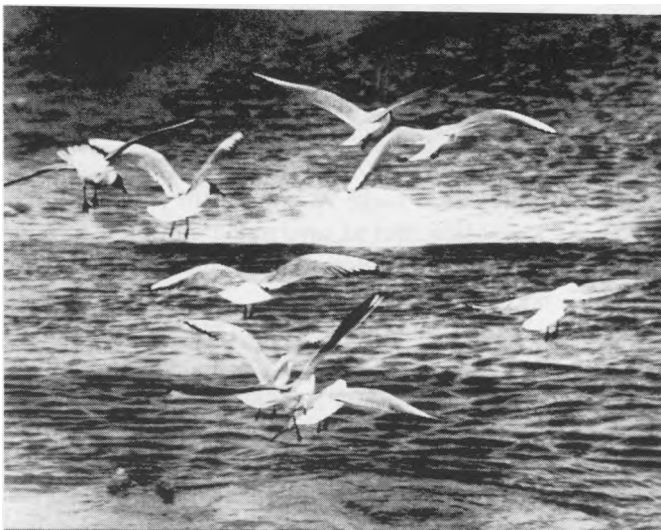
*Šventoji Dievo Motina,
melski už mus.*

Motinos balsas kartais sudrebėdavo, tėvas melddamasis jau nežiūrėjo į paveikslą, jo žvilgsnis klaidžiojo kažkur toli, turbūt jau neįtūtė nei kambario, prisotinto maldos ir ievų kvapo. Man atrodydavo, kad jam tame kambaryje trūko oro, nes paskubom persižegnojęs, smukdavo pro duris, ir, stovėdamas prieangy, žiūrėdavo į sutemas. Dažnai išeidavo, ir pamatydavau jį tik rytė.

Klausdavau mamos, kas yra, kodėl tėvas kaip nesavas, kas atsitiko? Mama buvo nepaprasto gerumo ir ramumo moteris. Mane ramindavo, sakydama, kad sukalbėk vakarais poterėlį ir už mūsų šeimą. Ji tik man pasakodavo apie tai, kad reikia atleisti visiems jų paklydimus, šeima turi būti vieninga, darni, kad moteris šeimoje visada turi aukotis visiems, būti nuolanki, pamaldi — tai jokios audros bus nebaisios, reikia atsiduoti vaikams. Aš visuomet galvojau, iš kur mainos toks gerumas, neišsibaigianti, neišsenkanti meilė šeimai.

Mano jaunystės svajos pradėjo susijaukti, kilti abejonės, bet mama visada sugebėdavo išsklaidyti debesis, atrodo, jos meile turėjo persisunkti visa šeima.

Mama išliko tokia ir tada, kai tėvas išėjo į naktį. Paskutinis durų trinkelėjimas, man rodė, atsimušė į mano širdį. Likusią nakties dalį mama verkė. Man rodė, kad tada kažkas manyje nutrūko. Laukiau tėvo kas vakarą, iš mokyklos grįždama galvojau, gal rasiu sugrįžusį... Jis nesugrįžo. Aš blaškiausi kančioje,

Saulė, jūra ir paukščiai.

Vitalijus Bulyrinas

kaip sužeistas paukštis, atrodė, kad visa tai, tik klaidus sapnas. Viena sau kuždėjau: “Tėve, tu negali mus palikti, tu negali nieko mylėti, juk mama tokia gera...”

Gegužės maldos nenutrūko, mama nuramino, kad ir nėra tėvo, ji atstosianti abu. kad mes — šeima, tik reikia melstis, matyt, tokia Dievo valia. Ir aš meldžiausi, daugiausia savo sukurta malda...

Išleisdama mane į naują gyvenimo kelią — prie šv. Altoriaus priimti moterystės sakramentą — mama peržegnojo ir palinkėjo, kad mano šeimoje būtų amžina meilė.

— Motina Kristaus, — jau maldas pradėdavo mama, kai jau buvo susuktas manasis šeimos lizdas.

— Melski už mus, — atsakinėjome mes su vyru ir sūneliu.

Slinko ilgi mūsų bendro šeimos gyvenimo metai. Ir aš, kaip mama, išmokau paslėpti kartėlį ir nuoskaudas, nuo sūnaus slėpdavau

ašaras — visko gyvenimo būna — bet visada girdėjau mamos pamokymus, kokiai reikia būti šeimoje. Aš lyg išėjau šeimos meilės mokyklą, kuri man labai padėjo gyvenime. Visą laiką gyvenome kartu su mama, jos žodžiai, pamokymai man padėjo išvengti gyvenimo negandų ir suteikė stiprybės.

— Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, pasigailėk mūsų, — visus gegužės poterus pradėjo mama. Ir lemtis ją ilgai laikė žemėje. Kai baigė 98-sius metus jėgos ją apleido visiškai. Bet aš savo mielą motiną, išmokiusia mane puoselėti šeimos meilę, neapleidau iki paskutinio atodūsio.

Laikiau jos brangias, raukšlėtas rankas, šildžiau jas delnuose, jausdama, kaip rieda man ašaros, krisdamos į rankų raukšles. Kiek tos rankos gyvenime darbų nudirbė, kiek kartų spaudė mane prie krūtinės, kai man buvo sunku. Aš prie jos galėjau drąsiai verkti, nes daug metų mama buvo akla. Ji nematė mūsų veidų, bet mus tik jautė ir iš balsų suprato, ar mes linksmi, ar nusiminę.

Kiekvienas žmogus nori pajusti laimę, jei ne jaunystėje, tai bent senatvėje. Bet štai vietoj laukto gėrio, sunki paralyžiaus liga prikaustė ją prie lovos, pasmerkė mirčiai. Ji nesiskundė, ir tada ramino mane, kad Dievas čia, žemėje, išbandymus siunčia.

Budėjau prie motinos dienas ir naktis. Matau, atrodo, kaip sėlina mirtis, jau, rodos, stingsta rankos, bąla veidas... Ir vėl ima kvėpuoti, vėl, jau be garso, juda lūpos. Ji vis laiko mano ranką savojoje, lyg bijodama, kad nenueičiau, kad nepalikčiau jos vienos. Ir vis rieda ašaros motinai, nors jų gyvenime išversta daug. Tada jos krito didelės, skaidrios —

paskutinės motinos ašaros. Su skausmu prisimenu, kaip ji klausdavo mane:

— Ar tu dar nepavargai, ar nesunku su manim, ar ištversi?

— Nesunku, mama, nesunku, ištversiu, juk ir tu ištverei viską ir savo, ir mano gyvenimą...

Buvome tokias sunkias dienas ir naktis greta viena kitos. Jau mano jėgos išseko, bežiūrint į gyvenimo ir mirties kovą. Sunku buvo žiūrėti į jos kančias, į jos riedančias ašaras. Atsiklaupiau ir širdyje ėmiau melstis:

*O angele mirties,
uždeki savo ranką ant motinos širdies,
tegul sustoja plakus šitiek metų.
Širdies, kuri gyvybę davė mums,
mus šildė, guodė ir mylėjo.
Prie jos širdies mes šildėmės ilgai.
Dabar padėk jai, užbaiki sunkią kančią,
kad ji nurimtų amžinai,
Vis tiek gyvenimas nebūna du kartus...*

Taip meldžiausi, kaip sakė mano širdis, aš visada meldžiuosi sava malda.

Sekantį rytą motina užgeso ramiai. Tik suspaudė rožančiaus kryželį, padėjo rankas man ant galvos, lyg norėdama dar kartą gyvenime mane palaiminti. Mačiau, kaip paskutinė motinos ašara sustingo nenukritusi ir spindėjo degančios žvakės šviesoje. Aš verkiau ir meldžiausi: amžiną atilsį suteik jai, Viešpatie. Ilgai negalėjau pakilti nuo jos stingstančio kūno, vis kartojau:

— Atleisk man, mama, aš kartais buvau neteisi, kartais gal įžeidžiau ar liūdinau Tave, bet labai Tave mama mylėjau. Ilsėkis ramybėje...

----- Dailininkė Teodora buvo maldos žmogus. Melsdavosi ne tik
----- pamaldų metu, bet ir tapydama paveikslus, atvangos valandėlė-
mis garbindama Jėzų Švenčiausiąjame Sakramente. Ne vienas
kunigas matė ją tuščioje bažnyčioje klūpančią ties didžiuoju al-
torium nežemiška išraiška nušvitusiu veidu.

KUKLIOJI ŠIRDIEČIŲ VADOVĖ

(Tęsinys iš pereito numerio)

Ses. Antanė Kučinskaitė

Teodoros paveikslai pasižymi dvasingumu, prabylančiu į
žmogaus širdis, skatinančiu susimąstyti, ieškoti gyvenimo prasmės...

Kiek dailininkė Teodora yra nupiešusi bažnyčioms paveikslų,
kol kas dar nėra tiksliai suskaičiuota, tuo tarpu jų nuotraukų skaičius
viršija šimtą. Apie savo darbus, kaip ir apskritai apie save, ji nemėgo
kalbėti. Okupacijos metais vien dėl atsargumo net kartu gyve-
nančioms seserims širdietėms nesisakydavo, nei kur ji važiuoja, nei
ką išvažiavusi dirba. Juo labiau nenorėjo afišuotis dėl atsakingo
vadovaujamojo posto pagrindyje veikiančioje širdiečių vienuolijoje.

Iš prigimties sesuo Teodora buvo švelni, labai ramaus, taikingo
charakterio. Niekas nėra matęs jos susierzinusios, besikarščiuo-
jančios. Svetimas buvo jai ir pykčio jausmas. Kartu gyvenančiai
seselei yra išsitarusi: “Nesu gyvenime supykusi”. Švelnia šypsena
Teodora skleidė visiems ramybę, džiaugsmą, meilę. Todėl seserys
širdietės ir žmonės, su kuriais Teodora susitikdavo, rodė jai
palankumą, pagarbą. Ji pati kartą seserims pasidžiaugė: “Niekad ne-
su turėjusi priešių. Nežinau, kas yra kerštas”.

Kritiškai žvelgdama į savo elgesį bei charakterio ypatybes, sesuo Teodora pastebėdavo taisytinų dalykų, ydų, su kuriomis, kaip pati prisipažino, nesitaikstė visą gyvenimą, stengėsi jų atsikratyti. Tai jos lėtumas ir nelabai tikslus punktualumas. Todėl kartais vadindavo save žiople, vėpla, nors iš tikrųjų tas jos “žioplumas” ar “vėplumas” nekrisdavo kitiems į akis. Pagal jos charakterį, įprastinę laikyseną, rodos, ir netikdavo jai karščiuotis ar dirbtinai pagreitinti žingsnį.

Kartą ji buvo susitarusi su sesele B. anksti rytą drauge važuoti į užmiestį. Sesuo B. kone tekina skuba į jos butą, beldžiasi į duris, jaudinasi, kad nepavėluotų. Motina Teodora pamažu tvarko daiktelius į kelionę, ramiu balsu, iš lėto taria seseriai B.: “Nesijaudink, suspėsime!” Ir tikrai suspėjo! Vos įlipo į vagoną, užsidarė durys, ir traukinys pajudėjo...

Kad ir lėto buvo Motina Teodora charakterio, tačiau savo lėtumu su Dievo palaima per palyginti neilgą gyvenimą yra labai daug pasidarbavusi. Ne tik bažnytinio meno srityje, bet ir plačiuose apaštalavimo baruose, nors okupacijos metais, pagrindžio sąlygomis, ir greituliams apsikriesiems oi nelengva buvo sukintis...

Motinos Teodoros didžiausias rūpestis buvo, kad seserys okupacijos sąlygomis nesitenkintų tik darbu valdiškose įstaigose, bet kiek galėdamos stengtųsi išitraukti į apaštalavimo veiklą — padėti parapijose organizuoti vaikus, rengti juos slapta Pirmajai Komunijai. Pastebėjusi seserų muzikinius gabumus, Motina Teodora sudarydavo sąlygas joms lavintis, pratinis vargonininkauti.

Rūpinosi Motina Teodora ir inteligentų religiniu sąmoningumu. Pasikviesdavo juos nedidelėmis grupelėmis į savo butą ar kur kitur į nuošalią vietą, pakalbėdavo religinėmis temomis, sudarydavo sąlygas ir gero paskaitininko žodžių pasiklausyti, net padiskutuoti. Kad kokia negera akis tokių susibūrimų neuž-

matytų, neįtartųjų dėl nepalankios ideologijos, ant stalo būdavo padėta kuklių vaišių...

1968 metais Šiauliuose, sesers Pranciškos Stropaitės bute, Motina Teodora suorganizavo rekolekcijas inteligentams (vadovavo kun. Sigitas Tamkevičius).

Tą pačią vasarą, įsisiūbavus slaptų rekolekcijų bangai, Motinos Teodoros skatinamos, širdietės burdavo jaunimą Žaslių parapijos Martyniškių kaime, seserų Elenos ir Emilijos Subačiūčių tėviškėje.

Rekolekcijos jaunimui būdavo organizuojamos ir Alantos parapijoje — sesers Benediktos Šulskutės tėviškėje. Į platų rekolekcijų darbą buvo įsijungę nemaža kunigų, ypač jėzuitai: Albinas Dumbliauskas, Leonardas Jagminas, Antanas Šeškevičius, Algirdas Paliokas, taip pat marijonas Juozas Poderis, selezietis Petras Dumbliauskas ir kt.

Gana aktyvus rekolekcijų vadovas buvo kun. Juozas Zdebskis. 1969 metais, Motinos Teodoros paskatintos vilnietės seserys, dirbančios Lietuvos Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos institute, suorganizavo slaptas rekolekcijas Lietuvių kalbos instituto mokslininkams ir kitiems inteligentams. Didelį įspūdį rekolekcijų dalyviams padarė kun. Juozo Zdebskio konferencijos. Dvasinga jo laikysena paskatino ne vieną atšalusią sielą po keliolikos metų atlikti nuoširdžią išpažintį...

Suprantama, dar labiau Motinai Teodorai rūpėjo pačių seserų širdiečių dvasinė būklė.

Kurį laiką okupacijos sąlygomis buvo didelė rizika organizuoti bendras seserų rekolekcijas. Mėnesio rekolekcijas dar šiaip taip seserys, vyresniųjų vadovaujamos, atlikdavo bendrai. Blogiausia buvo organizuoti metines, truncančias 8 dienas.

Motina Teodora nerimo — suko galvą: ką daryti? Kap suteikti seserims gero dvasinio maisto — tikslingai panaudoti tas brangias metinių rekolekcijų dienas?!

Matyt, Šventoji Dvasia įkvėpė Motinai Teodorai — siųsti seseris mažomis grupelėmis į užkampias bažnyčias. Štai tokia nuošali vieta netoli Dysnos — Vosiūnų parapija. Na ir siunčia Motina Teodora kelias seseris, apgyvendina jas klebono jėzuito Tėvo Antano Simonaičio bute, ir čia jo vadovaujamos seserys atlieka visas 8 dienų rekolekcijas. Po kiek laiko atvažiuoja kita seserų grupė...

Panašiai, Motinos Teodoros rūpesčiu, nedidelės grupės seserų, vadovaujamos jėzuito Tėvo Jono Zubraus, atlieka metines rekolekcijas nuošalioje Vytautavos bažnyčioje... Panašiai ir kitose vietovėse.

Tolyn, vis labyn įsisiūbuoja Motinos Teodoros organizuojamų metinių seserų rekolekcijų banga. Įsidrąsinusios seserys rinkdavosi įvairiose vietovėse, suvažiuodavo jų net keliasdešimt. Dievo Apvaizdos globojamos, sugebėdavo prasprūsti pro budrias saugumiečių akis.

Labai vertino Motina Teodora rekolekcijų metu seserų atliekamą gerą išpažintį. Jos iniciatyva kiekviena sesuo, artėjanti prie klausyklos langelio, būdavo palydima malda: “Sveika, Marija” su invokacijomis “Nusidėjėlių Gynėja, melski už ją” ir “Išminties Soste, melski už jį” (už rekolekcijų vadovą). Dabar ši Motinos Teodoros įvesta praktika jau yra virtusi tradicija.

Motina Teodora pasižymėjo darbštumu, brangino minutes, negaišiodavo, vengė ir kitus gaišinti. Tačiau neparodydavo nepasitenkinimo, kantriai išklausydavo, kai kiti eikvodavo brangų jos laiką neapgalvotomis, smulkmeniškais kalbomis.

Seselė A. pasakoja: “Netikėtai pas Motiną Teodorą užėjau iš ryto, tuoj po šv. Mišių. Kaip visada, švelniai šypsodamasi, ramiai įleidžia mane pro duris ir užsimena, kad tik 15 min. beturinti laiko — skubanti į kelionę. Pasistengiau trumpai drūtai išdėstyti reikalą. Visa pasakiau, viską išsiaiškinau per 6 minutes. Motina Teodora net pagyrė mane: ”Kaip gerai,

Juros pasakos.

Vitalijus Butyrinas

kad moki taip dalykiškai kalbėti. Pamokyk ir kitas sesutes, kad nepasakotų nereikšmingų smulkmenų "... Matyt, tuščias seserų pasiplepėjimas ne pigiai jai kainuodavo...

Sesuo Z., artimai bendravusi su Motina Teodora, prisimena vieną jos patarimą. “Kartą buvau kviečiama į vaišes, — pasakoja sesuo, — bet labai nenorėjau jose dalyvauti. Ką daryti?” — klausiu patarimo. Motina Teodora valandėlę susikaupia ir nesvyruodama tvirtai taria: “Nueik! Būtinai nueik, sesele! Jau vien dėl to, kad nenori. Kuo daugiau aukos, tuo geriau! Juk ne savo naudai, o kitų gerovei. Stenkis nugalėt nenorą, eik meilę skleisdama! Įeidama į namus, pasveikink tų namų Angelą Sargą. Visiems, su kuo bendrausi, stenkis tarti gerą žodelį į širdį!”...

Idilija.

Vitalijus Butyrinas

Jaunesnės seselės širdietės, kartais ir senosios kitų vienuolių seserys, pažinojusios seserį Teodorą, teiraujasi, kokie buvo pagrindiniai Motinos Teodoros vadovavimo principai, kokios taktikos ji laikėsi. Į šį klausimą geriausia labai trumpai atsakyti: ne ji vadovavo širdiečių kongregacijai, bet pats Dievas per ją — švelnus, atlaidus, gailestingas Dievas.

Kai Motina Teodora duodavo kokį patarimą, visada pirma susikaupdavo — matyt, prašydavo Šventąją Dvasią šviesos. Su pagarba seserys priimdavo patariamuosius žodžius kaip paties Dievo balsą.

Okupacijos metais ne vienai seseriai, ypač mokytojoms, teko išgyventi įvairių persekiojimų. Jau, rodos, viskas aptemę, pavojus pakliūti į saugumiečių rankas... Kur kreipsies pa-

galbos, jei ne pas Motiną Teodorą?! Išgirdusi sesers susirūpinimą, Motina Teodora valandėlę nutyla ir įtaigiais žodžiais tvirtina: “Nurimk, sesele, viskas išeis į gera... Marija ir Angelas Sargas lydės tave, apgins nuo pavojų”... Sesele šventai tiki ir palengvėjusia širdimi prašo Motiną Teodorą palaiminimo.

Viena seselė, artimai bendravusi su Motina Teodora, nusistebėjo: “Kaip Jūs taip galite įtaigiai kalbėti? įtikinti, palenkti priešiškausi nusiteikusias?!” Motina Teodora kukliai paaiškino: “Tai Dievas mano lūpomis kalba”...

Kitu atveju prasitarė: “Noriu meile, švelnumu, gerumu visas sielas arčiau Dievo palenkti, bet ne visada pavyksta”...

Nuostabi buvo Motinos Teodoros kantrybė! Kad ir labai jai įkyrėdavo nedrausmingi mokiniai, niekada jų stipriu balsu nebardavo, kantriai stengdavosi gerumu juos sudrausminti. Panašiai elgėsi ir su atšiauresnio charakterio seserimis, ypač gyvendama bendrame kambaryje. Teko patirti įvairiausių nuoskaudų, skriaudų, tačiau niekas nėra matęs jos verkiančios. Patardavo ir seselėms tvirtai laikytis, dėl menkniekių nelieti ašarų...

Kantrybės dorybė ypač išryškėjo paskutinėje, labai skausmingoje ligoje. Artėjant mirčiai, Teodora juto baisius skausmus visame kūne. Seselei slaugytojai kartą prasitarė: “Kad tu žinotum, kad suprastum!.. Kad galėčiau tau paaikškinti — kokia tai kančia!”...

Jėzuitas Tėvas K. Garuckas pasakojo: “Susitarėme mes, trys kunigai, aplankyti sunkiai sergančią dailininkę Teodorą, paguosti ją, paminti. Nustebome: ligonė mus pasitiko su įprasta šypsena. Nors joje atsispindėjo ir tramdoma kančia, ligonė sukaupė jėgas ir pasakė mums gerų, dvasių keliančių žodžių... Taigi ne mes ją guodėme, raminoje, bet ji suteikė mums sielos stiprybės, dvasios atgaivos”.

Kartą viena seselė lankytoja užsiminė, kad ligos patale Dievas sudaro sąlygas pamąstyti

apie save, apie praėjusį gyvenimą.

Nustebo Motina Teodora, išgirdusi sesers samprotavimą: “Kam apie tokį menkniekį — apie save — galvoti?! Kam mąstyti, kaip gyvenime buvo ir kas anapus bus?! Aš mąstau apie Kristaus kančias, jungiu su jo kančiomis savo skausmus. O kentėjimai — juk didelė Dievo malonė! Aukojų savo skausmus už Bažnyčią, už nusidėjėlius, už Širdiečių vienuoliją”...

Kitai seselei lankytojai pasakė: “Be kryžiaus, be kentėjimų nesitikėjime laimingos amžinybės... Visa, kas prieš plauką, — brangiausios kryžiaus dalelės”.

“Kelios seserys kalbėjomės su Motina Teodora apie glaudų bendravimą su Dievu”, — pasakoja viena pagyvenusi širdietė. — Užsiminiau, kad esti atvejų, kai užgriūva daug darbų, prispaudžia rūpesčiai, o dar iškyla nesklaidumų, nuomonių skirtingų... Vis tiek ir tada turi likti širdyje bent kampelis Dievui!.. Pasakiau ir pamaniau sau, kad labai išmintingai samprotauju!”

Motina Teodora net, rodos, suvirpėjo iš nuostabos: “Dievui tik kampelis?! — liūdnei pratarė. — O ne! — tvirtai pasipriešino Teodora: — Visa širdis, visa siela turi glūdėti prie Dievo net ir tada, kai mūsų mintis atitraukia labai įtemptas darbas, rūpesčiai, išgyvenimai”.

Paskutinės sunkios ligos metu Motina Teodora gyveno Kaune, Aleksoto priemiestyje (Skriaudžių 11), nedideliame kambarėlyje. Labiau įsigalint organizme ligai, ji pareiškė pageidavimą persikelti į gretimą didelį, saulėtą kambarį, motyvuodama, kad jai stinga oro. Kai kurios seserys nustebo: visuomet Motina Teodora buvo labai kukli, rinkdavosi tai, kas menkiausia, prasčiausia... O dabar — persikelia į patį didžiausią kambarį! O pasirodo — jos planas paties Dievo įkvėptas! Paskutiniai keli Motinos Teodoros mėnesiai — tai jos intensyviausio apaštalavimo metas! Dar niekada gyvenime^ji taip nemėgo bendrauti su žmonėmis, kaip

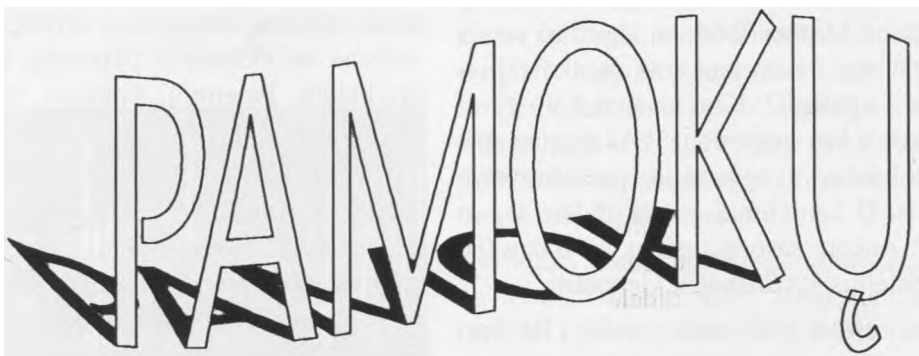
paskutinės ligos metu. Visi lankytojai jai buvo mieli, visiems stengdavosi atverti savo širdį, visiems nešykštėdavo patarimų, kartais net priekaištų, įspėjimų, švelniai, bet kartu ir įtaigiai išreikštų.

Kęsdama begalinius skausmus, Motina Teodora laimino visas ją lankančias seseris, juo labiau atvykusias iš toliau. Laimino ir šiaip žmones, nors artėjant mirčiai, sunkiai galėjo be pagalbos daryti ranka kryžiaus ženklą. Dailindavo iš Romos gautus rožinius ir stengdavosi vis kokią gerą mintį pasakyti...

Įdomi Motinos Teodoros vardo etimologija: graikų kalbos theos “dievas” ir doron “dovana”. Taigi Teodora yra Dievo dovana — pirmiausia širdietėms, suprantama, ir žmonėms, su kuriais jai teko bendrauti...

1974 m. Didįjį šeštadienį lankančioms seserims ir kitiems žmonėms prasitarė, kad kito šeštadienio jau nebesulauksianti... Taip ir įvyko — mirė po savaitės: šeštadienį (balandžio 20 d.) prieš Atvelykį, Dievo Gailestingumo šventę. Neabejojame, kad gailestingoji Dievo Ranka plačiai atvėrė Amžinosios Laimės vartus Dailininkei, su tokia meile piešusiai bažnyčioms Dievo Gailestingumo paveikslus.

Įspūdingos ir paskutinės Motinos Teodoros gyvenimo valandos. Sąmoningai priėmė Švenčiausiąjį. Kartu su seselėmis Teodora garsiai meldėsi, aiškiu balsu atsakinėjo maldos žodžius. Paskutinė malda — šv. Ignaco “Kristaus siela, pašvęsk mane!” Ištarusi žodžius “Mirties valandą pasišauk mane!” — Teodora nutilo ir... užgeso... Taip miršta tik šventieji!... O Teodoros šventumu neabejoja ne tik seserys širdietės, ją pažinoję kunigai, bet ir šiaip žmonės, ypač tie, kurie po jos mirties, šaukdamiesi Teodoros užtarimo, yra gavę ypatingų Dievo malonių. Nenuostabu, kad yra keliama mintis — siūlyti Motiną Teodorą kandidate į altoriaus garbę.

AKIMIRKOS

Antanas Saulaitis, SJ

Kaip Jėzaus palyginimai, taip žmogaus išgyventi vaizdūs įvykiai palieka ryškiai, ilgai gyvenime pasiliekančią reikšmę, kurią čia pasistengta atpasakoti ir perduoti, kartais ilgesnį išgyvenimą suvedant į akimirką.

BŪTI SU JAIS

Amazonijos žiočių sala — Šveicarijos plotho, bet ūkiškai ir visuomeniškai į Europos šalį nepanaši. Ilgus metus Currallinho parapijoje ir palei žiočių kanalus klebonavo norvegų kilmės amerikietis jėzuitas, mokėjęs ir laivus — klebonavimo priemonę — pataisyti. “Kaip gali taip ištikimai tokiose sunkiose sąlygose dirbti ir nenusiminti?” — jo paklausi. “Žinau, kad nieko nepakeisiu, žmonių būklė lieka tokia pati, bet bent jie žinos, kad Kristaus ir Bažnyčios vardu kas nors šalia jų būna”.

KOMPIUTERĖLIS

Kitas mokslo draugas klebonavo ir dabar paskirtas vyskupiškoms pareigoms Pietų

Ramiojo vandenyno salyne, aptarnaudamas 16 salų. Tarp jų keliauja nepastovaus tvarkaraščio laivais, lėktuvėliais. Tūzinas salų turi pastogę, bažnytelę ar nors kambarėlį bažnytiniam daiktams sudėti. Kad atplaukęs ar atskridęs rastų, ko reikia, kaip ir maisto sau, nes salų gyventojai vargingai gyvena, savo mažame kompiuteryje veda nuolatinį sąrašą, kas kurioj saloj palikta, ką siuntomis nugabeno ir tikisi ten rasti. O kol visai sklandžiai kalbą išmoko, pamokslus čiabuvių maršaliečių kalba surašydavo, nuorašus išspausdindamas bendruomenių vadovams, vadovėms, kurie ištisus mėnesius sekmadienines pamaldas savose salose veda. “Atsiprašau, kad man su svečiu ankšta — nesu pratęs gausioje klebonijoje gyventi”.

NUO PRADŽIOS LIGI ŠIANDIEN

Prieš daugelį metų liturgijos profesorius parsivežė karo kapeliono įspūdžius — kaip ant kariško automobilio dangčio, nususukęs nuo kareivių, nepažįstama lotynų kalba laiko Mišias

žengsiantiems į mirties nasrus. Sunkiais liturginio atnaujinimo laikais po Vatikano II suvažiavimo savo išgyvenimą daug kartojo, padėdamas ir dvasininkams, ir tokiai tarnybai besiruošiantiems suprasti, ko visuotinė Bažnyčia permaina iš jų tikisi. Pasakojo ir kaip bažnytiniai žodžiai kartais aptemdo tai, ką turėtų apreiškinti, pvz., neregys visai nustebo, kad “taurė” tėra, jo žodžiais, puodelis—dešimtmečius negalėjo įsivaizduoti, kas tai būtų. Po trijų dešimtmečių jam už pamokas padėkoji, prisimindamas šiuos ir kitus vaizdelius, pasižadi ir toliau pasakoti, kaip karo lauko patirtis padėjo daugeliui prie Viešpaties priartėti.

TIK STIPRYBĖS

Jeigu ir turėtume progos su aukštu dvasininku susitikti, abejotina, ar su žmogumi pasidalytų savo paties išgyvenimais. Tuo labiau nesitikėtum, kad kardinolas arkivyskupas televizijoje vesdamas Gavėnios susitelkimą savo milijoninei kaimenei, pasisakytų, kaip jis pats meldžiasi ir su Dievu maldingai bendrauja. Daugelio žiūrovų supratimą keliais žodžiais paveikė sakydamas, kad maldoje už ligonį nebesimeldžia, kad pasveiktų, o kad Viešpats sunkiu laiku, kančioje suteiktų kantrybės ir stiprybės. Ganytojas labai gerai nujautė įprastesnį maldos už ligonius pobūdį, kuriame meldžiama tik pasveikti — o kai žmogus nepasveiksta, senelis ar artimasis miršta, ilgai žmogus graužiasi, kad gal nepakankamai tikėjęs, neužtenkamai meldęsis į Dievą, kuris mūsų širdis mato ir iš anksto žino, ko mums reikia.

ŠVELNIAI TARP ŽMONIŲ

Pranciškietė lietuvaitė dirbo čiabuvių plačioje parapijoje, neturinčioje kunigo, rūpindamasi dvylika bendruomenių, dvylika mažų bažnytelių. Nejučiomis padeda žmonėms su-

vokti jų atsakomybę už kitus Dievo akivaizdoje (tai yra, tikėjimą), suartino dvylika mažų bendruomenių, sugėbančių šeimas ruošti krikštui, kitiems sakramentams, vesti pamaldas be kunigo, rūpintis nelaimės ištiktaisiais, vargšais, be labai šviesios ateities užmiesčio jaunimui vesti siuvimo ar kitus kursus, naujagimių motinoms pamokas apie sveikatą, įrengti pirmosios pagalbos stoteles... Be pamokslų, be įsakymų ar sudėtingų įstaigų, o labai švelniai ir išmintingai, tiesiog savaime išreiškdamą Jėzaus didžią pagarbą kiekvieno žmogaus laisvei ir atsakomybei.

KONSULĖS DARBAS

Perleidusi Lietuvos garbės konsulės ilgametės pareigas Čikagoje, dėl sveikatos gyvenanti slaugos namuose, Juzė Daužvardienė kiekvieną svečių ar viešnią apklausinėdavo apie darbus, užsiėmimus, rūpesčius, naujienas, niekad apie save nedejuodama ir nesiskųsdama toje (neretai žmonėms “baisioje”) senelių prieglaudoje. Kas kartą žmogus išeidavai atsi-gaivinės, pilnesnis gyvybės, pastiprintas tos, kuri savo paskutinėmis jėgomis atstovavo uždaviniui To, kuris ją pasišaukė pas save.

DUKTĖ TĖVUI

Kituose slaugos namuose neseniai paguldintas lietuvių reformatų kunigas. Kiekvienai šeimai, o ypač vaikams, sunku matyti, kai šeimos tėvas silpsta, kai ryšys apsverčia aukštytyn kojom, ir vaikai turi tapti savo tėvo ir motinos globėjai, tiesiog tėvai, kartais sudrausdami, išbardami, maudydami, apskalbdami, vaistus paduodami... Ir kunigo duktė savo žmonių mėgstamo ir gerbiamo tėvo pamokslus gerai įsisąmonijusi — gerai iš lovos matomoje vietoje ant spintos pakabino paveikslėlį su Jėzumi ant kryžiaus, kad “kai Tau bus sunku, galėsi pažiūrėti į Jėzų, kentėjusį už mus”.

BŪKI PRIE MANEŠ

Žmonės, augę vienos kalbos aplinkoje, o dabar gyvenantys kitoje srityje ar šalyje, neretai “poterius”, vaikystės maldas kalba ta kalba, kuria juos pirma išmoko, žmogus gali būti uolus patriotas lietuvis, bet prie savo lovos vakaro maldos žodžius kalba lenkiškai ar rusiškai (ar kita kalba), kaip iš auklėtojų išmoko. Taip karo metu Vokietijoje vaiku buvęs, iš gilumos pagalbos šaukdamasis, prisimena žodžius, girdėtus vos iš slėptuvės išlipus, kai mažytė mergytė tarp degančių, rūkstančių namų, griuvenomis apversta gatve bėga tolyn, garsiai kartodama “Kūdikėli Jėzau, būki prie maneš”.

DĖKINGUMAS

Kartais vienas kito žmonės klausia, koks yra ankstyviausias vaikystės atminimas. Kai kurie sugeba net atsiminti kažką vaikui įspūdingo iš trečiųjų ar antrųjų savo gyvenimo metų. Ir atsimeni, kai karo metu už rankos vėdi jaunesnę sesutę, o kelią užstoja morka — nedidelė, raukšlėta, kiek jau papilkėjusi — bet morka, valgomas daiktas tada, kada metų metus buvome alkani. Ir dabar, po daugelio metų ne tik valgių, bet kartais ir puotų, galva savaime lenkiama Tam, kuris moka savo vaikais bėdoje pasirūpinti.

RAMIAI ILSĖTIS

Nėra nieko smagesnio, negu savo širdyje ilgą laiką, net metų metus, nešioti neapykantą, kerštą, kartėlį. Atrodo, tokiu būdu atsilyginsi ir nubausi skriaudėją. Šeimoje susikertama — ir kažkiek valandų ar dienų nekalbama. Vieniulyne aštrūs žodžiai — kurį laiką labai šventai nesisveikinama. Visuomenėje atsitraukti nuo kitų arba iš komiteto išstoti, užuot asmeniškai ir gailestingai išsiaiškinus, spaudoje vanoti, kol suklupdysi bent skaitytojų akyse. Todėl taip keista, kai artimieji, vyrai ir žmona, savo giminei pasako nesijaudinti, jeigu tarp jų

aštresnis, staigesnis žodis ar koks regimas nesutarimas — prieš nakties poilsį visuomet susitaiko, kitai dienai nepalikdami jokio kartėlio, paslėptų minčių.

KANTRYBĖ LAUKTI

Visada norisi viską greitai ir skubiai, tuoj pat. Lauki autobuso ir žiūri atvažiuojančių vežimų kryptin, ar dar neatvažiuoja taip laukiamas susisiekimo priemonė. Dairaisi ir žvalginėjai, dar papykdamas, jei didelis sunkvežimis gatvę ir matomumą užstoja. “Nesirūpink, greičiau neatvažiuos. Kai privažiuos, įlipsime”, — paaiškina daug kantresnė ir kažką apie žmogų labai tiksliai supratusi giminė.

JO VARDAS

Lietuvoje lankytojo sieloje kyla įvairios nuojautos sulyg atsiminimų (jei ten tėviškė), tėvų pasakojimų, kitų sąryšių su vietomis, pastatais, gamta. Daugelio bažnyčių grožis, liaudies skulptūros kaimo bažnytėlėje, pakelėse daugėjančios koplytėlės, gražios chorų giesmės ar liaudiškas giedojimas gali iššaukti religinę, dvasingą nuotaiką. Bet čia — nei bažnyčia, nei kitas statinys, šventas paveikslas, o tik asmuo, iš kurio kažkas spindi, švyti be žodžių ir be pastangų. Tik vėliau pasisako, kaip dar jaunystėje “su Dievu kalbėjaisi, Jo vardo dar nežinodama”.

SAVAIS ŽODŽIAIS

Prieš keletą dešimtmečių katalikiškos pradžios mokyklos mokytoja, norėdama vaikeliams visam gyvenimui suvokti apie Dievą, mokė vaikus savais žodžiais garsiai melstis pamokos pradžioje ir pabaigoje. Priešvatikaniais laikais atsakingoji mokyklos vedėja uždraudė tokį maldos būdą, liepdama oficialiais žodžiais į visų vaikų ir žmonių Tėvą kreiptis, nes savi žodžiai gali suklaidinti ir besimeldžiantį, ir visą klasę nuo tikrojo tikėjimo

nukreipti. Ir kaip saldu dabar šeimose už stalo sėdėti ar jų maldas prieš gulant lydėti, kai vienas po kito savais žodžiais kreipiasi į Dievą, į Jėzų be baimės ir nesivarždami savais nuoširdžiais ir suprantamais žodžiais,

ŠVIESELĖ

Vaikų darželyje tarp kelių dešimtų penkiamėčių šešiamėčių viena šviesiaplaukė, gimusi kitokia, žmonės sakyti „atsilikusia“. Sunku su drausme, tvarka, darželio užsiėmimais. O mergytė labiausia mėgdavo dainavimo metu padainuoti sau brangią ir suvokiamais žodžiais dainelę: „Jėzus nori, kad būčiau saulės spindulėlis, šviečiantis jam kasdieną“.

JONAS - BALTASIS ERELIS

Tame pačiame darželyje lietuviška pavardė mergytė, atvedama ir namo parvedama blizgančiais ilgais juodais plaukais aukštos ir ne visai baltos moters. Po daugel metų iš visų JAV ir Kanados susirenka 40—ties indėnų tautų atstovų „Jono Baltojo Erelio sąskrydžiu“ pagerbti neseniai mirusį lietuvi, nuolat skatinusį savo žmoną užlaikyti indėniškus papročius bei tradicijas, kovoti už Amerikos čiabuvių teises, įtaisiusį indėnų leidyklai spaustuvę. Sąskrydyje su močiute lietuviškais veideliais indėniškai aprenktos mergytės dalyvauja senelio pagerbtuvėse prie didžiojo genčių būgno. Ar nereikėjo Jonui Tomkui rūpintis tik savais lietuviškais reikalais?

ATODŪSIS

Jeigu būtų galima įsivaizduoti dangaus vartų vidinę pusę, ten, regis, kiekvienas įžengęs visų pirma atsidustų, atsikvėptų labai ramiai. Ne todėl, kad pagaliau pateko ne kitur, o į saugų dangų, bet todėl, kad viskas staiga įgauna aiškiai suvokiamą prasmę, visa — kas sunku, lengva, skaudu, džiaugsminga, klausimai, abejonės, ryžtas — visa dailiai suderinta. Tokio atodūσιο visuomet lauki, kai stovyklau-

tojos ir stovyklautojai pamiške nueina už stovyklavietės, pro pušų ir pakriūtę apaugusių laukinių vynuogių vartus į jų vadinamą „Muzikos garsų“ (pagal filmo pavadinimą) slėnį. Susėda ir tiesiog dvasine tyła suima visą vaizdą — medžių pakraštį, pievos gėles, žydrų dangų, zvimbiančius vabzdžius, paukščių garsus, o kartais ir stirnytę — į kažką vieningo, darnaus, prasminga taip aiškaus, kaip jų mėgstama šv. Pranciškaus malda.

SENELIUI PASLAPTIS

Ne visada Kalėdų senelio vaidmens imasi asmuo, kuriam priključuojama ilga balta barzda. Vaikų darželyje lietuviukai ir kitų kilmės vaikai apsupa su jais ant grindų sėdintįjį tradiciniais rūbais apsirengusį taip laukimą svečių, o vienuolė vedėja kviečia darželinius prieiti prie senelio, pakuždėti jam į ausį savo svajones, Kalėdoms viltis. Šis senelis jau daug kartų klausyklos saugumoje įvairaus amžiaus žmonių širdžių išklausė, tačiau neišdildomai liko mažų žmonių toks atviras, paprastas ir tiesus pasitikėjimas, kurio suaugęs net Dievui įstengti negalėtų.

TIKRAS GAILESTIS

Moksleivė pagal tikybos mokytojos įduotą sąrašėlį senoviškos klausyklos patamsyje skaito ilgą nuodėmių sąrašą ir skaičių, kad išpažintis būtų kuo tikslesnė ir pilnesnė. Kūnigas, norėdamas mergytei duoti progos ką nors ne iš rašto, bet iš savęs pasakyti, užkalbina: „O broliuką mušei smarkiai ar tik truputį?“ „Ne, normaliai“, — atsako atgailaujančioji, visai nejučiomis išreiškdamą žmogiškos buities kasdienybę klysti, ir Dievo gailestingumo tikrovę, apimančią visa tai, kas širdelėje sunku ir lengva, ir normalu.

DAR DAUGIAU

Vakarų Amazonijoje jau per 30 metų dirba kun. dr. Aleksandras Bendoraitis, pradėjęs nuo

šiaudinės pastogės. Abiejose Mamorė upės pusėse, Brazilijoje ir Bolivijoje, jo sugebėjimais ir parama iš kitur stovi dvi ligoninės, plytinė, ligoninės ūkis, jaunimo namai, vyskupijos radijo stotis, keturių genčių indėnų sodybos, vietos muziejus. Vieno žmogaus gyvenimui, atrodo, užtektų — ir kitų akimis, ir eilinio žmogaus, norėjusiai kitiems tarnauti širdžiai. Bet čia kitaip. Kaskart — dar vienas projektas, dar kažkam reikia pagalbos, dar yra kitos rūšies ligonys, pagalbos reikalingieji. Kai būtų galima ant laurų ilsėtis. Viešpaties vardu ranką ištiesti dar negana.

LAUKNEŠĖLIS

Amazonijos širdyje selezietis misionierius kun. Kazimieras Bėkšta ištisais metais sėdi prie kompiuterio, nuo jaunystės renkamus lapelius perrašydamas į kelių indėnų tautų pirmuosius arba naujai papildomus žodynus, kasdien atrasdamas naują reikšmę, naują žodžių sandarą, dirbdamas tokį darbą, kuriam niekas kitas neprilygsta. Jam pirmajam iš baltų žmonių čiabuvių gentis atpasakojo savo legendas, kuriose glūdi jų dora, įstatymai, tikėjimas, pasaulėjauta. Jauni indėnai, naujai atgimstant čia sąmone kreipiasi žinių apie prosenių papročius, jų balsą išgirsti tais laikais dar senoviško pobūdžio įrašuose, iš lietuvių mokslininkų tiksliai duomenų atkurdami apeigas, savo tūkstantmetės kultūros turinį, dvasią. Tik kasdien mokslininkas dingsta, metaline dėžute nešinas miestan. Jei paklaustum, turbūt nesakytų, kad savo pietų daviniu sušelpia vargstantį senelį indėnų toli nuo abiejų namų.

ILGAMETĖ DARNA

Nuo pereinamųjų metų belgių benediktinių kapeliuose keturios plokštelės su lietuviškom

pavadėm. Kiek kartų čia lankėmės su ketvirtąja, jos žemaitiškai tarpei pasakojant apie tuos dešimtmečius vienuolyne toli nuo Lietuvos. Be galo gilus tikėjimas, visą gyvenimą tvirtėjęs ir tyrėjęs, ir jame jaugęs meilingas Lietuvos ilgesys, tapęs viena viltimi, kad Kristaus pergalės galia visi prisikelsime.

ATSAKOMYBĖ

Kokia laiminga vietovė, bendruomenė, bet koks žmonių telkinys, kuriam vadovauja asmenys, sugebantys išgirsti, ką žmonių širdys sako, ko tos bendruomenės ateiviai reikia, žengti šalia ir priekyje tuo pačiu išgyvenimu — ir dar drąsiai. Ir kaip sunku, kai atsakomybės už kitus ėmėsi reikšmingą valandą dėsto popierius ir nuomones it netvarkingas šakas į miško laužą, tą lemtingą akimirką žingsnį pametę. “Man gaila avių be piemens”, — sakė Jėzus, ir turbūt sakytų: — “Man gaila piemens be avių”.

KAS VAKARĄ

Po vakarinės programos, po naktipiečių, po vakaro maldos jaunieji stovyklautojai buriasi savo palapinėn, žibinto vedami, eiti. Paskutiniai dienos įspūdžiai, žodeliai, šypsniai, rytdienos planai. Pagal kiekvieno amžiaus paprotį sakoma “labanaktis”, nuo mažyčių bučinio, vyresniųjų mosto, nuo vidutiniųjų paduotos rankos iki to, ko kiekvienam prieš nakties tamšą reikia. Mergytė visuomet paima ranką, pasako, ar šilta, ar jau nakties šlačiu apšalus, be veido išraiškos savo rankomis tik dviem akimirkom prispaudžia tyliai prie krūtinės ir nuseka paskui savo būrelį. Atrodo, jei Viešpats sugebėtų taip aiškiai prisiglausti, būtų daug drąsiau savo ir mūsų bendru keliu eiti.

KRYŽIAUS DIENOS

Aldona Kačerauskienė

Senieji kaimo žmonės dar prisimena gražią, sprasmingą tradiciją, kai šeštąjį pirmadienį, antradienį ir trečiadienį po Velykų (kitais žodžiais tariant, pirmadienį, antradienį ir trečiadienį prieš Šeštines, t.y. prieš Kristaus Dangun žengimo dieną) maži, jauni ir seni, gražiai pasipuošę, giedodami ir melddamiesi, apvaikščiodavo netoli esančius kryžius. Žmonės ne tik garbino Viešpatį, bet ir dalinosi su Juo savo kasdieninio gyvenimo vargais, prašė sveikatos, gero derliaus, palankaus oro: lietaus arba giedros, žiūrint, ko tuomet reikėjo.

Rašytojos Šatrijos Raganos (Marijos Pečkauskaitės) autobiografinėje apysakoje „Sename dvare“ randame tų dienų įspūdžius. Skaitytojų dėmesiui pateikiame keletą jų fragmentų.

“...Išsimiegojusi pokaitį, ima rinktis mūsų šeimyna, kumečiai ir kiti apylinkės gyventojai... Moteriškos eina nešinos ir vedinos tyčia tai iškilmei nupraustais vaikais... Visi apsisivilkę išveiginiais drabužiais, vaikai lygiai tokiais pat, kaip tėvai...

Nusiėmęs kepurę, Kazimieras klaupiasi prieš kryžių, o paskui jį visi. Ir Kazimieras savo stipriu balsu traukia Visų Šventųjų litaniją.

'Melskis už mus!' — atsakinėja cypūs moteriški balsai, panašūs į širšinių bambėjimą, ir susipynę plaukia banga žemyn, į žalius laukus ir margas pievas. Taip malonu, gražu melstis lauke, senų ažuolų ūksmėje! Rodos, čia geriau girdi mus Dievas. Rodos, gėlėtomis pievomis vaikščioja Jėzus vaikelis toks, kaip paveiksle... Aš žinau: Jis nelaužydavo palaužtos nendrės,

negesindavo pradėjusios gesti lempelės. Ir Jį prikalė prie kryžiaus...

Po litanijos giedame 'Dievas mūsų gelbėtojas', paskui suplikacijas, o pagalios Kazimieras liepia sukalbėti penkerius poterius į švenčiausias Viešpaties Jėzaus žaizdas”.

Tas pats paprotys buvo gana ryškus ir Aukštaitijoje.

Valerija Grytėnaitė, visą garbingą amžių praleidusi Šilų vienkiemyje (Panevėžio raj.), man pasakojo ryškius savo jaunystės prisiminimus: “Visas tris dienas prieš Šeštines žmonės apie šeštą valandą po pietų, giedodami Visų šventųjų litaniją, eidavo nuo vieno kryžiaus prie kito. O gražumėlis būdavo! Gegutė kukuoja, paukščiukai visokiais balsais gieda. O čia dar prisideda plačiais laukais aidinti giesmė. Žmonės meldavosi, kad Dievas duotų taiką pasaulyje, kad nebūtų gaisrų, perkūnijos. Pasiimdę prie kryžių, eidavo į kapines. Ten atgiedodavo Marijos karunką, 'Iš gilumos džiaukimės', 'Viešpaties Angelas', sukalbėdavo šešerius poterius, paskui išsiskirstydavo kiekvienas prie savo šeimos kapų, dar ten pasimelsdavo ir eidavo namo”.

Daug atstatėme sugriautų kryžių, nemažai iškilo naujų. Ar grįš senosios tradicijos į mūsų dienas, priklausys nuo mūsų pačių. Girdėjau ne vieną kaimo šviesuolį, klausinėjantį žmonių apie Kryžiaus dienas. Ir jeigu pavyks atgaivinti šiuos papročius, tikiu, kad tai bus dar kelios dienos, mus cementuojančios į sunkiai įveikiamą branduolį.

SAVO TĖVĄ IR MOTINĄ

Regina Ūsienė

Dešimt Dievo įsakymų — tai pagrindiniai principai, kuriais turi remtis žmonijos gyvenimas žemėje. Šiuos įsakymus, iškaltus plokštėse, Dievas įdavė Mozei. Žmonių pareiga paklusti Dievui ir laikytis jo nurodymų.

Pabėgusius iš Egipto vergijos izraelitus Dievas nuvedė per dykumą prie Sinajaus kalno. Šio kalno papėdėje Dievas davė Mozei priesakus, kurių jo tauta privalėjo laikytis. Dievas savo sukurtai ir iš vergijos išlaisvintai tautai nurodė, kaip ji turėtų gyventi.

Senojo Testamento Įstatymas turėjo tapti meilės ir pagarbos santykiuose su Dievu ir žmonėmis išraiška. Jis buvo duotas tam, kad palengvintų žmonių gyvenimą, nurodant jų pareigas. Tuo pačiu Dievas išreiškė savo valią, parodė savo teisingumą ir meilę žmonėms.

Naujųjų laikų tikintiesiems Dievo įstatymai — Jėzaus pamokymai. Jis Dievo įstatymą patobulino, padarė prasmingesnį ir paskelbė žmonėms, kad kol dangus ir žemė nepraeis, tol iš įstatymo neišnyks nė mažiausia dalelė. Jėzus suteikė įstatymui tikrąją prasmę. Jo mokslas persunktas meile žmogui ir pasitikėjimu Dievu, kaip kūrinijos pradžia ir pabaiga.

Vienas iš svarbiausių dešimties Dievo įsakymų — “Gerbk savo tėvą ir motiną”.

Tai įsakymas su pažadu — “Kad tau gerai sektųsi ir ilgai gyventumei žemėje” (Ef 5,22 - 6,7).

Tėvai yra mums Dievo duoti kaip kūrėjai, globėjai, mokytojai — didžiausi geradariai. Todėl juos privalome gerbti, mylėti, jų klausyti ir jiems padėti. Panašiai kaip tėvų, privalome klausyti ir kitų vyresniųjų — senelių, globėjų, mokytojų, auklėtojų, darbo vadovų, teisėtų valdžios atstovų. Vaikų pareiga padėti tėvams, juos globoti, suteikiant jiems materialinę gerovę ir dvasinę pagalbą. Vaikai savo tėvams turi rodyti meilę ir pagarbą bei dėkingumą. Tačiau pareiga klausyti gali būti nevykdoma tuo atveju, jei tėvai ar kiti vyresnieji liepia atlikti nedorus darbus ar kitus veiksmus, prieštaraujančius Dievo įsakymams.

Šiam įsakymui nusikalstama, kai tėvų ir kitų vyresniųjų nepaklausoma, priešinamasi jų nurodymams, kai jie apgaudinėjami, kai jiems linkima bloga ar daroma piktą, nedora, kai prieš juos pakeliama ranka, kai Dievo ir žmonių akivaizdoje neparodoma pagarbos ir meilės. Vaikai sunkiai nusikalsta, blogai prižiūrėdami nusenčius tėvus ar kitus globėjus: neap rūpina tinkama pastoge, maistu, drabužiais, nesuteikia jiems reikalingų paslaugų: nepakviečia gydytojo, kunigo, jiems prašant. Jei neišpildo paskutinės valios,

“M.K. Čiurlionis”.

Vitalijus Butyrinas

krikščioniškai nepalaidoja, už mirusius nesimeldžia. Jei savo nepadoriu elgesiu, netinkamu gyvenimu žemina tėvus.

Dievo įsakymu “Gerbk savo tėvą ir motiną” yra įpareigojami ir tėvai bei kiti vyresnieji. “Ir jūs, tėvai, neerzinkite savo vaikų, bet auklėkite juos, drausmindami ir mokydami Viešpaties vardu” (Ef 5,22-6,7). Tai įpareigojimas mylėti savo vaikus, rūpintis fizine jų sveikata bei dvasine gerove, auklėti ir mokyti juos, saugoti nuo blogio, išmokyti atlikti savo pareigas, tinkamai paruošti gyvenimui, perduodant savo patirtį ir žinias. Tėvai privalo apsaugoti nuo blogų įpročių, blogų darbų, numatyti ir įspėti dėl galimų nusizengimų. Tėvai, auklėdami savo vaikus, neturi būti žiaurūs, per griežti, negailestingi. Turi suprasti vaikus, nedarydami dvasinės skriaudos, nepiktžodžiaudami, nesinaudodami savo valdžia. “Jei kas nesirūpina

savaisiais, ypač namiškiais, tas yra paneigęs tikėjimą ir blogesnis už netikintįjį” (Tim 5,8).

Gerbk savo tėvą ir motiną — sako vienas švenčiausių, neatšaukiamų Dievo įsakymų. Tatai privalome vykdyti Dievui ir visuomenei. Čia meilės, pagarbos, pasiaukojimo jausmas nėra net nuopelnas — tėra paprasta doro žmogaus pareiga, atsirandanti šeimoje. Iš žmonių meilės ir pasiaukojimo gimsta ir formuojasi nauji žmonės. Tėvas ir motina dovanoja kiekvienam gyvybę ir gyvenimą žemėje. Tėvas ir motina — dieviškosios Kūrėjo meilės bendradarbiai ir išreiškėjai. Motina — gyvybės nešėja, namų židinio, tarpusavio meilės ir pagarbos šeimoje saugotoja. Tėvas — namų globėjas ir vaikų maitintojas. Iš tėvo gauname fizinį parengimą, tvirtumą; iš motinos paveldime emocinį pradą — meilės, pagarbos, užuojautos supratimą. Su tėvu susijusi gimtųjų namų statyba, duona, Tėvynės gynyba. Iš žodžių “tėvas”, “tėvai” kildinami tokie brangūs žodžiai: “tėviškė”, “tėvynė”. Motinos vardas visur ir visada buvo ir yra laikomas garbingiausiu. Tai gražiausias, artimai įvairiomis kalbomis pasaulyje skambantis žodis — “mama”, “mamytė”, “motinėlė”, “motulė”. Jis lydi mus nuo lopšio iki karsto. Šiais žodžiais išmarginta ir mūsų kasdienė kalba. Motinos pašaukimas vienas iš didžiausių ir kilniausių. Būtent per ją Dievas tęsia žmonijos kūrimą ir jai patiki kilnią misiją — pradėti žmogų, auginti ir auklėti, ruošti gyvenimui. Tvirta šių dviejų žmonių sąjunga — tvirta visos šeimos, vaikų gerovė. Bent vieno iš tėvų netekimas ankstyvoje vaikystėje atneša didelius išbandymus vaikams.

Pagarba tėvui ir motinai lietuvių šeimoje turi labai senas ir galias tradicijas. Tai atspindi lietuvių liaudies dainose, tautosakoje, istorikų darbuose. Motinos pavyzdžiu istorikai ir rašytojai nuo seno laikė Birutę,

kunigaikščio Kęstučio žmoną, ir kunigaikščio Vytauto motiną. Iš Birutės ir Kęstučio kildinama lietuviškoji kunigaikščių dinastija. Motinos ir tėvo teisė buvo įtvirtinta 1529 metais Lietuvos Statute.

Bendras darbas šeimoje, griežta valstietiška pedagogika ugdė meilę darbui, gerumą, jautrumą, pagarbą tėvams ir kitiems vyresniesiems. Nuo tėvų pavyzdžio, jų darbų priklausė, kokie užaugs vaikai, kokią pėdsaką jie paliks žemėje. Šeimoje įgyti doroviniai pagrindai prisidėjo prie vaikų gyvenimo sėkmės. Išleidžiant vaikus iš namų, svarbiausias priesakas buvo: “Vaikai, nepadarykite mums gėdos”. Kad per ilgus socialinės spaudos amžius lietuvių tauta neprarado gyvybingumo, sukūrė savitą kultūrą, išlaikė kalbą — tai didelis mūsų motinų ir tėvų nuopelnas. Šeima saugojo lietuviybę: kalbą, papročius, tradicijas. Todėl šiandien mes ir išlikome kaip tauta su savo kalba ir savita kultūra. Prisiminkime Petro Rimšos skulptūrą “Vargo mokykla”. Motina verpia ir šalia prisiglaudusį vaiką moko skaityti iš maldaknygės. Lietuvė motina spaudos draudimo metais moko vaiką lietuviško žodžio, moko maldos. Ji perteikia svarbias Dievo dovanas — lietuviškumą ir tikėjimą. Šalia sėdintis vaikas iš motinos mokosi mylėti ir atleisti net ir tuomet, kai yra skriaudžiamas, mokosi daryti gera, būti teisingu ir ištikimu. Be šių motinos pamokų išėjusiam į gyvenimą žmogui trūksta gyvybiškai svarbių vertybių, be kurių jis blaškosi, klumpa ir negali pakilti suklydęs. “Mūsų kalbą, kuria prabočiai prieš 1000 metų kalbėjo, — rašė S. Daukantas, — ne raštai užlaikė, bet motinos, ant kurių kaulų jau seniai spindi saulė su žvaigždėmis”.

Pagarba tėvams tokia pat sena kaip ir žmonija. Tėvas, motina, vaikai, seneliai — tai šeima, paremta nesavanaudiška meile, mo-

kėjimu atjausti, pagelbėti, dalintis ne tik visomis gėrybėmis, bet ir skausmu. Ne veltui Jungtinės Tautos 1994 metus paskelbė “Šeimos metais”. Popiežius Jonas Paulius II kviečia Bažnyčią prisijungti prie “Šeimos metų” minėjimo, ragindamas šeimas apmąstyti savo misiją pasaulyje ir Bažnyčioje, burtis bendrai šeimos maldai. Šeimoje gauname pirmuosius pagarbos, meilės, tikėjimo pagrindus. “Namuose turi prasidėti tai, kas šviečia visai Tėvynei” — šventi palaimintojo Adolfo Kolpingo žodžiai.

Lietuvoje kiekvienais metais pirmąjį Gegužės sekmadienį švenčiame Motinos dieną, o birželio pirmą sekmadienį — Tėvo dieną. Apsilankydami Bažnyčioje ir dalyvaudami šv. Mišiose už gyvus ir mirusius tėvus ir motinas, pagerbsime juos. Tą dieną pasveikinkime motinas, tėvus, sugrįžkime į tėviškes, aplankykime mirusių kapus. Prisiminkime senelius ir prosenelius, jų vardus ir vietas, kur gyveno. Seneliai — brangus ryšys tarp kartų. Jų patyrimas, išmintis sustiprina sąsajas tarp praeities ir dabarties.

Šio amžiaus antroji šimtmečio pusė mūsų tautai pažymėta skaudžiais praradimais — Lietuvos okupacija, tremtis, karas. Išdraskytos šeimos, sujaukti gyvenimai. Tėvai atskirti nuo vaikų, vyrai nuo žmonių, brolių, seserų. Nustiesė tremties keliai per Uralo kalnus, Sibiro taigas, amžino įšalo žemę. Išblaškyti lietuviai pabėgėliai po Vakarų Europą, Amerikos, Australijos žemynus. Iš valstiečio atimta žemė — jo turtas ir dorovės sargas. Naikinamos dvasinės ir moralinės vertybės — didžiulė nelaimė mūsų kraštui, puoselėjusiam jas daugelį šimtmečių. Išvartyti kryžiai, per kapus ir pilialkalnius nutiesti keliai. Niekieno žemė... “Kas tavo tas ir mano”... Tikėjimas niekinamas, tačiau lieka malda šeimoje — didysis sielų bendravimas, kurio negalėjo įveikti nei tūkstančių mylių atstumai, nei jokie žemės valdovai. Likę Lietuvoje tėvai, motinos, broliai ir

seserys meldėsi už Šiaurėje šaldytus, badu marintus savo artimuosius. O esantys tremtyje, naikinami ir kūnu, ir dvasia — nepasidavė, meldėsi už likusius Tėvynėje. Meilė, pagarba ir per nuotolius buvo ta stiprybė, kuri jungė šeimas ir kurios neįveikė jokie gyvenimo sunkumai.

Didžiule pagarba motinai alsuoja lietuvių liaudies drožiniai. Pieta — tai Motina su nukankintu Sūnumi ant kelių ir perversa sielvarto kalavijais širdimi, simbolizuoja meilę ir primena lietuvės motinas, netekusias karuose, sukilimuose, tremtyse savo vaikų. Su skausmo ir begalinio rūpesčio išraiška į mus žvelgia Rūpintojėlis.

Mes dabar gyvename taip pat neramiame ir audringame laikotarpyje. Sulaukėme Lietuvos nepriklausomybės, tačiau dabartiniu sunkiu Lietuvai metu juntame didžiulę dvasinę ir moralinę žalą, padarytą ateistinio režimo metais. Sunkiai sugebame atskirti tikrąsias gyvenimo vertybes nuo laikinųjų. Savo gyvenimo negandas, sunkumus bandome paskandinti, tenkindamiesi žemais malonumais. Atitolę nuo Dievo, gyvenimo prasmę siejame su materialiniu gėrybių gausumu, pamiršdami arba visai nežinodami apie meilę ir pagarbą artimui. Kasdieninių rūpesčių sukuryje nematome šalia vargstančio. Pačius brangiausius savo artimuosius įstumiamo į vargą, beprasmes kančias, dvasinį nuopolį. Mūsų tautos likimas mūsų pačių rankose. Tačiau tai, kad šiandien Lietuvoje yra daugiau kaip 6000 našlaičių, tėvų globos netekusių vaikų, daug ką pasako. Skaudu, kad didelius dvasinius ir moralinius įsipareigojimus tėvai pamiršta. Beglobių vaikų šauksmas pasiekia nedaugelio širdis. O juk į meilę esame pašaukti visi, tik ne visi norime dalytis meile ir pagarba su artimu.

Vydūnas rašė: „Meilė nereikalauja nieko sau, o tik dalina, ką ji turi“. Tai matydami vaikai išmoksta mylėti, gerbti ir rūpintis ne tik savo artimaisiais. Rūpinimąsi savo šeima Vydūnas laiko svarbia žmogaus pareiga.

O kartais taip nedaug reikia. Dvasiškai nusikurdusiems dažnai ne tiek pinigų, o dėmesingo žvilgsnio, paguodos žodžio ir dvasinės šilumos labai reikia. Jei mumyse bus gyva pagarbos, meilės, tikėjimo liepsna, Dievas mus pakylės aukščiau kasdienybės, leisdamas protui suvokti prasmę ir surasti jėgų atsispirti ekonominėje suirutėje, pilkoje buities rūpesčių kasdienybėje.

“Gerbk savo tėvą ir motiną” bus tušti žodžiai, jei nebūsim naudingi savo artimui: ar jis nestokoja duonos ar širdies šilumos, dėmesio, gero žodžio? Kiekvieną mūsų gyvenimo dieną teįpareigoja mus šis amžinasis meilės ir pagarbos įsakymas. Juk nuo pagarbos tėvams prasi-deda viskas, kas yra geriausia pasaulyje: tyra jaunuolių meilė ir pagarba vienas kitam, vyro meilė ir pagarba žmonai, vaikams, meilė Tėvynei.

Širdimi pajutę Dievo įsakymo “Gerbk savo tėvą ir motiną” prasmę, suvoksime, kad kiekviena gyvenimo duota minutė yra džiaugsmas, nors tų minučių būna ir labai sunkių. “Sunkiosios minutės” — mūsų išbandymas.

Gerbti savo tėvą ir motiną — pareiga, kurią atlikti yra mūsų gyvenimo prasmė. Lai-kydamiesi šio įsakymo, apsisaugosime nuo daugelio suklydimų, pajusime tėvišką Dievo globą. Jei atversime širdis tėvų meilei ir pagarbai, tada bus lengva žengti Dievo nurodyto įsakymo keliu. Gyvenimo pilnatvę pasieksime tada, kai mūsų kasdienis gyvenimas siesis su pagarba tėvui ir motinai, meile žmonėms.

Gyvendami kartu ir dalydamiesi ta pačia duona, bendrais namais, suraskime laiko pabūti su pačiais artimaisiais. Jei kiekvienas iš mūsų gerbs savo tėvą ir motiną, išsipildys Kristaus žodžiai, kad “Visi būtų viena”.

Gerbk savo tėvą ir motiną — šis Dievo įsakymas tebūna kelrodis mums visiems, besigrumiantiems su asmeninio gyvenimo, mūsų valstybės ir tautos atstatymo sunkumais.

GYVYBĖ YRA DIEVO GYVYBĖ MUMYSE

(Konkurse premijuotas straipsnis)

Henrikas Sinkus

Skaitydami liturginį maldyną, randame klausimą: kas yra žmogus? Čia pat ir atsakoma: “Žmogus yra Dievo kūrinys, turintis medžiaginį kūną ir dvasinę sielą”. Dievas savaisiais ir Bažnyčios įsakymais nurodo mums kelią į išganymą. Vieną iš Dievo įsakymų, penktąjį, panagrinėkime išsamiau. Tame pačiame maldyne randame, kad prieš 5-jį Dievo įsakymą “Nežudyk” nusikalstame, kai linkime artimui nelaimės, ligos, mirties, kai pykstame ant savo artimo ir trokštame jam keršyti, jo neužjaučiame, kai sužeidžiame ką nors arba atimame gyvybę sau ar kitam žmogui, nors ir negimusiam. Šią 5-jo Dievo įsakymo dalį, liečiančią negimusios gyvybės žudymą, ir panagrinėsime. Kad žmogus nuo pat savo užuomazgos turi dvasinę sielą, pasako mums Visatos ir gyvybės kūrėjas — Dievas, o kad žmogus nuo pat apsisivaisinimo momento turi medžiaginį kūną, patvirtina mums medicinos mokslas.

Jau pirmąjį nėštumo mėnesį, vos įsitvirtinus apvaisintam kiaušinėliui gimdoje, stebime jo svarbesniųjų organų ir gemalinių dangalų užuomazgas. Antrojo mėnesio pabaigoje gemalo ūgis pasiekia iki 3,5 cm ilgio, randamos akių, nosies, burnos ir galūnių užuomazgos. Trečiojo nėštumo mėnesio pabaigoje vaisius užauga iki 8-9 cm ir sveria apie 25 gramus, jau judina galūnes, matomi jo rankų ir kojų pirštai. Dešimtoje nėštumo savaitėje atsiranda vaisiaus

refleksai. Iki 10-12 nėštumo savaitės susidaro visų svarbiausiųjų organų užuomazgos, kurios yra labai jautrios žalingiems poveikiams. Ypač neigiamai veikia vaisių nikotinas, alkoholis ir kai kurie vaistai. Vaisiaus vystymąsi neretai sutrikdo infekcija, deguonies stoka, nenormali mityba ir kitokie faktoriai. Vaisius gali gimti nesveikas, o kartais ir žūti. Moterys, norėdamos išvengti pastojimo, vartoja vaistus ir kitokias priemones, dažnai nesuvokdamos, kad jos ne tik nužudo vaisių, bet pakenkia ir savo sveikatai, tuo būdu nusidėdamos prieš 5-jį Dievo įsakymą. Žinomos įvairių hormonų tabletės, kurios geriamos kiekvieną dieną, arba kitais terminais. Viena iš hormonų veikimo ypatybių yra ta, kad jie sutrikdo gimdos gleivinės pasirošimą gemalo priėmimui ir jo įsitvirtinimui gimdoje. 1-2% moterų, naudousių hormonų, vis vien pastoja. Tad hormonų pakenktoje gimdos gleivinėje gemalui pavyksta įsitvirtinti tik retais atvejais, o visais kitais kartais jis žūsta — tik nežinia, kiek kartų per metus...

Panašiai gemalas nužudomas, kai gimdoje nepastojimo tikslu nešiojama spiralė. Spiralė ne tik kliudo lytinėms ląstelėms apsisivaisinti, bet ir sukelia gimdos gleivinės uždegimą bei jos kapiliarų trombozę. Apvaisintas kiaušinėlis, patekęs į tokią gimdą su pakitusia gleivine, sunkiai įsitvirtina ir dažniausiai žūsta. O gemalui žūstant, kiekvieną kartą nusidedama negi-

musios gyvybės nužudymu. Iki 2-3% moterų, nešiojančių spiralę, pastoja, ir kai kurios iš jų gimdo.

Hormonai ir spiralės nužudo gyvybę, mūsų akims nematomą, tuo tarpu chirurginės intervencijos metu vaisius sutraiškomas instrumentais. Šios operacijos atliekamos Lietuvos ligoninių ginekologiniuose skyriuose nuo 1955.11.23, remiantis tada išleistu TSRS Aukščiausios Tarybos įsaku. Tas įsakas nepanaikintas mūsų tėvynėje iki šiol. Nuo įsako išleidimo dienos iki 1991 m. mūsų šalyje nužudyta iki 2 milijonų negimusių kūdikių, neskaitant tų, kurie žuvo naudojant hormonus ir spirales. Laikraščio “Ūkininko patarėjas” priede “Šeiminkė” 1992 m. Nr. 18 pateikiami kai kurių metų duomenys apie respublikoje užregistruotą gimdymų ir abortų skaičių:

	gimė (tukst.)	abortų
1960 m.	62,2	36,5
1970 m.	55,2	45,3
1980 m.	53,0	45,2
1990 m.	56,0	29,9

Aišku, kad į šiuos skaičius neįeina slapta padaryti abortai, kurių knygose niekas neregistruoja. Be to, tam tikras skaičius būna dvynukų, kurie taip pat lieka niekur neatžymėti. Sudėjus visus tuos skaičius, abortų skaičius pasirodytų besąs daug didesnis.

Dar reiktų paminėti neretai atliekamą vaisiaus absorbcijos operaciją. Kai kas net sako, kad čia vaisius nėra nužudomas, o tik išsiurbiamas vakuomo aparatu. Šiuo atveju nėštumo galėję ir nebūti, o jei ir buvo, tai gemalas labai mažas. Iš tikrųjų tai tėra operuojančiojo mėginimas, iš vienos pusės, nuraminti pacientę, iš kitos — pateisinti save. Bet ar pateisins mus vienus ir kitus — už tokius veiksmus Dievas?

Darydamasi abortą, moteris ne tik nužudo

kūdikį, bet pakenkia ir savo sveikatai. Nors abortas atliekamas ligoninės operacinėje, jo metu į gimdą gali patekti infekcija ir sukelti tiek pačios gimdos, tiek jos priedų uždegimus. Be to, sekantys nėštumai gali baigtis savaiminiais persileidimais, negimdiniu nėštumu, priešlaikiniu gimdymu, placentos priaugimu, kraujavimais po aborto ir po sekančių gimdymų. Daug moterų (apie 6%), nutraukusių pirmąjį nėštumą, lieka nevaisingos visą gyvenimą. Daliai moterų po aborto sutrinka kiaušidžių funkcija ir tuo pačiu — mėnesinių ciklas. Neretai tokioms moterims pakenkiama nervų sistema.

O moterys, nešiojančios gimdoje spiralę, dažnai kreipiasi į gydytojus dėl skausmų pilvo apačioje, mėnesinių sutrikimų ir kraujavimų ne mėnesinių metu. Gali pasitaikyti ir gimdos pradūrimų. Visi šie nusiskundimai išnyksta, pašalinus iš gimdos spiralę. Tos moterys, kurios nėštumui išvengti ilgesnį laiką vartoja hormonus, neretai suserga skrandžio ir žarnyno ligomis, kai kurios papilnėja, kai kurioms pabrinksta krūtys, sutrinka mėnesinių ciklas. Hormonus ypač pavojinga vartoti jaunai, nesubrendusiai (iki 20 metų) moteriai.

Moterys, kurios ryžtasi atsikratyti savo kūdikio, dažniausiai kaltina sunkias ekonomines gyvenimo sąlygas. Daugelis kaltina savo negerą alkoholiką vyrą, o kai kurios skundžiasi silpna sveikata, todėl ir gimdyti nepajėgsiančios. Tačiau, gydytojams patikrinus moters sveikatą, dažniausiai nerandama susirgimų, kurie galėtų pakenkti moteriai dėl vaisiaus nešiojimo ir gimdymo. Ekonominiai sunkumai šeimoje, be abejonės, yra svarbūs. Tačiau aš prisimenu 1944-45 metus. Tada dirbau gydytoju Kauno 2-je moterų ligoninėje. Ilgam karui einant į pabaigą, ekonominė mūsų krašto padėtis tikrai buvo sunki. Ligoninės palatose buvo šalta. Trūko vaistų ir muilo, skalbinių, jau nekalbant apie nepakankamą mitybą. O moterys gimdė. Tik užgimusius kūdikius su didžiausia meile glausdavo prie savo krūtinių,

šildė juos savo motiniška šiluma. Tada jų vienintelis noras buvo išsaugoti savo kūdikį. Kiekvienas naujagimis — tai didžiausias motinos, šeimos ir visuomenės turtas. Vieną naktį sukaukė miesto sirenos, pranešdamos apie lėktuvų antpuolį. Skubėjome moteris ir naujagimius perkelti į ligoninės rūšį, kad apsaugotume bent nuo sprogsių bombų skeveldrų. Viena seselė neatsargiai trinkelėjo koridoriaus duris, kurios atsimušė į nešamo kūdikio galvutę, ir šis mirė. Kiek tada pergyveno visas ligoninės personalas, kiek skausmo ašarų išliejo mirusio naujagimio tėveliai... O šiandien — ar neturėtume dar labiau pergyventi dėl tyčia nužudomų negimusių kūdikių? Jų nužudoma ne vienas, o tūkstančiai, ir per daugelį metų — jau milijonai!

Moterys, norinčios tapti motinomis, vargo ir aukos nevengia. Tai aiškiai mačiau ir įsitikinau, kai 1954-56 metais būdamas tremtyje, dirbau dideliuose Vorkutos miesto gimdymo namuose. Ypač įsiminė viena naktis, kai pagimdė net 22 moterys. Daugumą jų sudarė arba tremtinės, arba atvykusios pas savo vyrus, paliktus amžinam ištremimui Vorkutoje po lagerio bausmės atlikimo. Ten gimdė daug lietuvių moterų. Jų butai — tai apkasti sniegu iki stogo barakai. Jos neišsigando stiprių šalčių, sniego pūgų ir skurdo, jų negąsdino sunkios ekonominės ir buities sąlygos. Jų didžiausias noras buvo tapti motinomis. Marytės Žasienės, kilusios nuo Šakių, laiškas užsiliko iki šiol. Ji rašė: “Mano sūnus Kęstutis ir dukrelė Birutė išvydo šį pasaulį operacijos keliu. Aš buvau išgelbėta nuo mirties, kad mano vaikai neliktų našlaičiais tarp svetimųjų. Telaimina Jūsų šeimą Viešpats Aukščiausias! Didžiausias turtas pasaulyje — vaikai”.

Ši tremtinė ir panašios į ją moterys motinystę suprato kaip pačią brangiausią Kūrėjo dovaną žmogui. Džiugu, kad šiandien atsiranda vis daugiau moterų, net ir jaunimo tarpe, kurios supranta, kad ne žmogus yra gyvybės kūrėjas, nors vaisių pradeda vyras ir moteris.

Dienraštis “Lietuvos aidas”, paklauses skaitytojų apie jų požiūrį į abortą, gavo ir Kauno studentės Linos Striokaitės laišką. Ji rašė: “Nors vyras ir moteris pradeda naują gyvybę, tačiau ne žmogus yra gyvybės kūrėjas, todėl ir neturi teisės jos sunaikinti. Abortą laikau žmogžudyste ir manau, kad kiekvienas nepajėgiantis savęs apginti žmogus turi būti ginamas įstatymų”. Kitame to paties laikraščio numeryje kun. Robertas Grigas rašo: “Visi aborto pateisinimai negali pridengti esmės: nužudomas nekaltas žmogus. Skurdas, pavojus gimdyvei, kiti motyvai nesumažina atsakomybės — tiek motinų, sąmoningai skiriančių savo kūdikius mirčiais, tiek nusikaltimą vykdančių medikų”... Motina Teresė, paklausta apie abortą, pasakė: “Aš manau, kad nė vieno žmogaus ranka negali pakilti žudyti, nes žmogaus gyvybė yra Dievo gyvybė mumyse, net ir negimusiuose vaikuose. Todėl dar į pasaulį neatėjusių ir jau žudomų vaikų šauksmą girdi Dievas”.

Kad Dievą pasiekia nužudomųjų balsas, skaitome ir Biblijoje, kur aprašomi Adomo ir Ievos sūnūs, Abelis su Kainu. Jaunesniojo brolio Abelio atnašaujama auka Dievui patiko, o Kaino — ne. Tada Kainą apėmė pavydas, ir jis užmušė brolių. Už tai Kainas buvo Dievo nubaustas, ir visą likusį gyvenimą jam teko klaudijoti. Tai tik žemiška nuobauda. O kokią nuobaudą skirs Dievas žmogui už 5-jo įsakymo nesilaikymą pomirtiniame gyvenime, atspėti neįmanoma.

Kartais kyla klausimas, ar gali katalikiškos šeimos planuoti savo vaikų skaičių, nenusidėdamos Dievui? Žinoma, kad gali. Reikia, kad moteris gerai žinotų savo vaisingas dienas. Tomis dienomis reikalingas savęs sutvarkymas, ypač iš vyro pusės. Vaisingų dienų išsiaiškinimui geriausiai tiktų pasitarti su tikinčiu į Dievą moterų ligų gydytoju.

Neretai iškyla ir apsigimusių klausimas. Apsigimimą galima nustatyti šiuolaikiniais tyrimų metodais dar motinos įsčiose. Nus-

tačius gimšiant kūdikį su negalia (apsigimimu), kai kurie gydytojai pataria moteriai nužudyti negimusį vaisių. Moteris, įkalbėta medikų, kartais tokiai operacijai ryžtasi. Šis, tegu ir negimęs, vaisius vis tiek yra žmogus, kuriam paties Dievo yra suteikta gyvybė, ir tuo pačiu jam duota teisė gyventi. Kas žudo negimusius kūdikius — tiek sveikus, tiek su kai kuriais trūkumais — nusideda 5-jam Dievo įsakymui. Be to, žudydama negimusius kūdikius, visuomenė gali degraduoti morališkai iki tiek, kad pradėtų žudyti ir užgimusius žmones, neatsižvelgdama į jų amžių. Toks atsikratymo žmonėmis būdas vadinamas eutanazija: nepagydomai sergančiam žmogui siūloma savo noru išgerti vaistų, kad jis greičiau numirtų. Beviltiškas ligonis gali sutikti tokius vaistus išgerti, bet šis gydytojo pasiūlymas tolygus savižudybės propagavimui.

Nagrinėjant šią temą, reikia pasakyti, kad kartais žmogus, nors ir nenorėdamas, gali tapti čia suminėtu nusikaltimų bendrininku arba net jų vykdytoju. Tokiu pavyzdžiu galėtų būti Lietuvos moterų ligų gydytojai, privalėję daryti nėštumo nutraukimo operacijas pagal minėtą TSRS Aukščiausiosios Tarybos įsaką.

Nežiūrint to, dvasinis atbudimas Lietuvoje vyksta. Vis daugėja gydytojų, inteligentų ir eilinių žmonių, kurie pasisako prieš negimusios gyvybės žudymą. Vis didesnis skaičius gydytojų, vadovaudamiesi savo sąžine, atsisako atlikti aborto operacijas. Kai kurie grįžta prie Dievo per atgailos sakramentą, o kad Dievas ir sunkiausiems nusidėjėliams, darantiems atgailą, yra gailestingas, primena mums Jėzaus Kristaus, prikaltos kryžiaus Kalvarijos kalne, žodžiai. Tada, kai iš jo tyčiojosi vienas iš dviejų šalia kabėjusių žmogžudžių, antrasis susijaudinęs kreipėsi į Jėzų: „Viešpatie, atsimink mane, kuomet įeisi į savo karalystę!“ Ir Jėzus jam atsakė: „Iš tikrųjų sakau tau, šandien tu būsi su manimi rojuje“.

Manau, kad šie Kristaus žodžiai tiktų visiems, kurie vienaip ar kitaip, vienokių ar kitokių aplinkybių priversti, nusidėjo Dievui prieš jo 5-jį įsakymą, tačiau dabar dėl to gailisi.

Apibendrinant tai, kas šiame rašinyje teigta, galima padaryti tokias išvadas:

1. Žmogus yra Dievo kūrinys, turintis medžiaginį kūną ir dvasinę sielą.

2. Tas savybes žmogus įgyja nuo pat savo užuomazgos, ir jos išlieka iki jo natūralios mirties.

3. Nusideda prieš 5-jį Dievo įsakymą, atimdami gyvybę negimusiam kūdikiui:

a) kurie skiria ir kurie vartoja vaistus ar kitas priemones, iššaukiančias negimusio vaisiaus žuvimą;

b) kurie sąmoningai atiduoda savo vaisių mirčiai ir kurie tokias operacijas atlieka;

c) kurie, įtarę ar nustatę vaisiaus apsigimimą, pataria jį sunaikinti ir kurie su tuo siūlymu sutinka;

d) ekonominiai sunkumai ir kiti motyvai neatleidžia nuo atsakomybės už vaisiaus nužudymą.

4. Nusidedantiems prieš 5-jį Dievo įsakymą galima Dievo bausmė gyvenant arba pomirtiniame gyvenime.

5. Darantiems atgailą, Dievas yra gailestingas.

Naudota literatūra:

1. Liturginis maldynas. Lietuvos vyskupų konf. leidinys. K.-V., 1989.

2. Akušerija. V., Mokslas, 1977.

3. Ginekologija. J. Žukauskas, A. Kvilius. V., Mintis, 1974.

4. Žmogus — ne daržovė, kurią galima išrauti... R. Cemnolomskis, žurn. „Sveikata“, 1993, Nr. 11.

5. „Ūkininko patarėjo“ leidinys „Šeimininkė“. 1992 rugsėjis, Nr. 18.

VAGIŠIUS

(Konkurse premijuotas straipsnis)

V. Bakanauskas

1956 metų pabaiga. Ėjo penktieji mano gyvenimo sovietiniuose kalėjimuose ir lageriuose metai. Pilkos, kaip du vandens lašai, panašios dienos lėtai slinko šiaurės Uralo centriniam Gari lageryje. Bet gaivūs vėjai permainų ėmė veržtis ir į šią, spygliuotomis vielomis apraizgytą, amžino įšalo žemę.

Kovo ketvirtą dieną, per šv. Kazimierą, gavome įsakymą pasiruošti etapui. Į sąrašą pateko visi lietuviai, kurių buvo apie du šimtai. Po pietų, patikrintus ir suskaičiuotus, leido pro vartus ir sodino į sunkvežimius. Oras buvo gražus. Giedrame danguje švietė skaišti saulė, šildydama storu sniego patalu užklotą mums svetimą žemę. Kelio duobėse telkšojo balutės. Visų nuotaika buvo gera, nors nežinojom “Kur mes nukeliausim, nakvynėlę gausim?” Net sargybiniai tapo geresni — nerėkė, nesikeikė.

Netrukus išlaipino nedidelėje geležinkelio stotelėje prie persiuntimo kalėjimo. Prigrūdo pilnutėlės kameras. Šiame kalėjime 1953 metais praleidau šv. Kūčias. Tada mus, šešiš politinius, atvežė iš Kuibyševo rajono “Krasnaja Glinka” lagerį. Prisiminiau tą kelionę todėl, kad visą savaitę važiovome gyvuliniame vagone, pripildytame ne gyvulių, bet padarų, baisesnių už žvėris. Tik laimingo likimo dėka — su Viešpaties pagalba pasiekėme šią gūdzios taigos stotelę gyvi ir sveiki...

Susispaudę šiaip taip pernakvojom ir ankstų rytą vėl ropštėmės į gyvulinius vagonus. Sklido gandai, kad veš į Europą. Greitai supratome — važiuojame į vakarus. Stebėdami pro plyšius praslenkančius Uralo kalnagūbrius, tyliai dainavome “Leiskit į Tėvynę...”.

Graudžiai mūsų dainai pritarė tik monotoniškas ratų dundesys.

Po savaitės mus išlaipino Mordovijoje. Dauguma patekome į vienuoliktą lagerį. Čia radome tik ką atvežtus lietuvius iš tolimųjų rytų, šiaurės. Visi dalijosi geromis naujienomis. Laukėme komisijos, kuri, peržiūrėjusi bylas, išleis namo. Į darbą nevarė. Dirbo tik tie, kurie norėjo.

Greta lagerio buvo didelė darbo zona — mechaninis ir stalių cechai. Praėjimas iš zonos į lagerį buvo laisvas. Taigi už spygliuotomis vielomis apjuosto aptvaro turėjome nemažą judėjimo erdvę.

Tik atvykęs, susipažinau su lietuviu gydytoju. Jis pasiūlė man būti jo pagalbininku, lyg sanitaru. Kadangi šis darbas buvo žinomas iš Uralo lagerių laikų, aš mielai sutikau. Darbo laikas nebuvo nustatytas: padėdavau, kuomet paprašydavo. Taip praėjo pavasaris, prasidėjo vasara.

Tą naktį mane prižadino kareivis-prižiūrėtojas. Jis prašė nueiti į ligoninę ir perrišti žaizdas. Einant paklausiau kas ten atsitiko.

— Et, vaikigalis persipjovė venas, — atsakė kareivis.

— Kodėl? Kas jam nutiko? — klausinėjau toliau.

— Žinai, vagys — ko jie nepridaro!

Su vagimis, plėšikais ir kitokiais padarais buvau šiek tiek pažįstamas. Žinojau, kad ši publika labai skiriasi nuo normalių žmonių. Juose viskas iškreipta: eiseną, judesius, žvilgsniai ir kalba. Bet labiausiai suluošintas jų dvasinis pasaulis. Jie vaikščioja krypuodami,

pasistaipydami. Jų eiseną primena plėšrūno artėjimą prie grobio. Ir jų kalba yra savita, su niekuo nepalyginama. Tai — ištisi srautai pačių šlykščiausių keiksmažodžių. Jų kalba taip sudarkyta, kad pašaliniam žmogui ji beveik nesuprantama. Daugelis jų išsipiešę, išsitatuiravę savo kūnus nuo rankų iki kojų galūnių. Ir ko tik nepripiešta ant tų iškrypėlių pilvų, krūtinų, nugarų ir sėdmenų! Tai — vaikščiojantys pačios šlykščiausios dailės “kūriniai”... Jie praryja įvairiausius daiktus: sulaužytus šaukštus, šaukštelių, sagas, adatas, stiklus ir t.t. Ant nuogo pilvo prisisiuva kelias eiles sagų. Išilgai ir skersai susipjausto kojų, rankų venas ir t.t.

Kažką panašaus ligoninėje tikėjaisi pamatyti ir aš.

Po kelių minučių jau buvome prie izoliatoriaus, įrengto darbo zonos pašalėje. Tai buvo nedidelis medinis namelis, aptvertas aukšta spygliuotų vielų tvora. Tarsi miniatiūrinis kalėjimas kalėjime... Prižiūrėtojas atrakino siaurus vartelius, ir mes bemat atsiradome ankštame kiemelyje prie pat izoliatoriaus durų. Kai jas atidarė, patekau į koridorių, su keletu geležim apkaustytų durų. Sustojome prie paskutiniųjų. Įėjau į mažą, gal trijų metrų ilgio ir tokio pat pločio kamerą. Palubėje, kaip visuose tikruose kalėjimuose, blausiai švietė mažą, vieliniu tinkliu apgaubta lemputė. Kambarėlis skendėjo tirštoje prieblandoje. Beveik visas jo plotas buvo užpildytas mediniais gultais. Prie pat durų, ant grindų, susirietęs sėdėjo pusnuogis žmogelis. Tyliu, prikimysiu balsu jis perspėjo mane, kad eičiau atsargiau, nes čia daug kraujo. Išžiūrėjęs pamačiau, kad visas grindų tarpas tarp gultų ir durų užlietas sukrešėjusiu krauju.

Prieblandoje švietė baltas, dar visai vaikiškas veidelis.

— Kas tau atsitiko?

— Va, susipjausčiau, — pajudinęs rankas atsakė berniukas.

Paėmęs už rankų pamačiau, kad jų venos

skersai ir išilgai suraižytos aštrių daiktu. Žaizdos buvo aplipusios sukrešėjusiu krauju ir tik kai kur jis sunkėsi mažais lašeliais. Labiausiai mane nustebino berniuko akys: tokios didelės, gilios. Ir žvilgsnis — protingas, geras, pripildytas kančios. Tai nebuvo vagišiaus veidas.

Pasodinau berniuką ant narų. Jis buvo tik su trumpikėmis ir toks lengvas. Vandens pėrksidu nuploviau žaizdas ir pradėjau tvarstyti.

— Nebintuokit, aš vis tiek nusiplėšiu tvarsčius! — tyliai pasakė jis.

— TU nenori gyventi?

— Aš noriu namo arba mirti.

— Mes visi norime namo. Dar truputį kantrybės. Ar tu žinai, kad jau dirba vyriausybinių komisija ir kasdien paleidžia po penkiasdešimt-šešiasdešimt žmonių?

— Tai ne man. Paleidžia tik penkiasdešimt aštuntą (politinius).

— Paleis ir tave! Manau, kad nesi plėšikas ar žmogžudys. Už ką pakliuvai čia?

— Mano namuose vagys buvo palikę daiktus. O aš, kvailys, nesupratau, kad jie vogti. Todėl pasodino kaip bendrininką. Bet tai ilga istorija... Jūs nežinote, kas vyksta vagių lageryuose. Tai baisu! Aš negaliu su jais būti, ne! Geriau jau mirti!

— Kuo tu vardu ir kiek tau metų?

— Albertas. Šešiolika metų.

Man pagailo to jauno vaikinuko. Nutariau tuoj pat jį gelbėti. Bet kaip? “Reikia greičiau jį pergabenti į mūsų ligoninę” — buvo pirmoji mintis.

— Albertai, būk geras, paklausk manęs. Nors iki rytojaus nenusiplėšk bintų. Rytoj ateisiu su gydytoju. Ar tu sutiksi gyventi mūsų lagerio ligoninėje? Ten kriminalinių nėra. Sutinki?

— Aš sutikčiau, bet viršininkai...

— Gerai. Išsėkis. Rytoj viskas bus gerai. Labanakt!

Ryte nakties įvykį smulkiai papasakojau gydytojui. Nuėję izoliatoriun, Albertą radome gulintį. Rankos buvo apibintuotos. Jo akyse

pastebėjau anksčiau nematytus vilties žiburėlius. Gydytojas pritarė mano nuojautai, kad Albertas negali būti vagis.

Po pietų gavome lagerio viršininko sutikimą dėl Alberto perkėlimo mūsų ligoninėn. Netrukus jis buvo pas mus. Draugų padedamas, surinkau geresnio maisto ir perdaviau silpnam ligoniui.

Praejus kelioms dienoms, mūsų ligonis ėmė atsigauti, o sustiprėjęs, papasakojo ir savo gyvenimo istoriją.

Jau neprisimenu visų smulkmenų, bet esmė buvo tokia:

Gimė ir augo Maskvoje. Tėvas, baigęs karinę akademiją, dirbo inžinieriumi armijoje prie statomų objektų, motina mokytojavo vienoje Maskvos mokyklų. Maskvos priemiestyje gyveno tėvo motina — Alberto senelė, kilusi iš žymios Rusijos kunigaikščių giminės. Albertas buvo vienintelis vaikas šeimoje. 1952 metais tėvą nuteisė dešimtmečiai metų už antisovietinę agitaciją. Areštavus tėvą, netrukus atleido iš darbo ir motiną. Jiems daug padėdavo senelė. Visa šeima buvo tikinti.

Alberto gerų draugų tarpe būta ir vagių, nors apie tai jis sužinojo pavėluotai.

Kartą vienas draugas, lydimas nepažįstamo vyro, atnešė Albertui lagaminą, paprašęs jį pasaugoti. Tas apšiūręs lagaminas jų namuose išbuvo keletą mėnesių. Nepažįstamasis ėmė lankytis dažniau, vis kažką atnešdamas ar išsinešdamas. Albertui dėl to kilo įtarimas, bet jį vis nuramindavo gerai pažįstamas draugas.

Vieną dieną tas nepažįstamasis atėjo lydimas trijų vyrų. Alberto motinai ir kitiems žmonėms matant, lagaminas buvo atidarytas. Jame buvo keliolika rankinių laikrodžių, žiedai ir drabužiai. Albertą suėmė kaip vagių tarpininką. Motina šiaip taip išsiteisino. Tai atsitiko beveik prieš metus, Albertas tada buvo nuteistas trejiems metams kalėjimo.

— Dievas mane nubaudė už tai, kad padėjau vagims, — aiškino man Albertas.

— Kaip tu, būdamas tikintis, galėjai ryžtis

savižudybei?

— Tiesiog negalėjau pakelti to pragaro. O, kad jūs žinotumėte, kas ten vyksta! Kaip jie kalba! O tas lošimas kortomis iš draugų drabužių ir net jų gyvybių!.. Et, ką čia pasakoti — užbaigė Albertas, rydamas ašaras.

— Nusiramink ir prašyk Dievo paramos. Tu meldiesi?

— Meldžiuos dažnai.

— Aš irgi turėjau sunkių akimirų. Per tardymus iš nevilties ir aš norėjau nusižudyti. Dabar džiaugiuosi, kad taip neįvyko.

Albertas buvo geras pašnekovas ir atidus klausytojas. Labai greitai visi jį pamilo. Laikas bėgo greitai.

Liepos mėnesio viduryje, man besikalbant su Albertu ligoninėje, įėjo KVC (kultūrinė - auklėjamoji dalis) viršininkas. Pasisveikinęs, linksmai kreipėsi į Albertą:

— Einam su manimi!

— Kas nors negero? — sunerimome mes.

— Viskas labai gerai! Berniuk, atvyko tavo tėvas. Jis laisvas, reabilituotas ir laukia tavęs!

Albertas, užsimetęs chalata, išbėgo pro duris.

Tik vakare sugrįžo. Mes vos beatpažinom jį: visas švytėjo neapsakomu džiaugsmu. Tėtis pasakė, kad Alberto byla jau persiųsta į Maskvos prokuratūrą ir greitai bus peržiūrėta. Taip netikėtai ir tiek daug džiaugsmo.

Lygiai po dviejų savaičių tas pats KVC pareigūnas, atėjęs pas Albertą, pranešė, kad jis jau laisvas. Išvykti turėjo vakariniu traukiniu. Surošėme labai nuoširdžias išleistuves. Saulei leidžiantis pro lagerio vartus palydėjome tokį mielą, nepilnametį "vagišį" Albertą.

Rugpjūčio pabaigoje būrelis draugų išlydėjo ir mane. Oras buvo šiltas, tvankus. Vos įsėdus į traukinį, sužaubavo, sugriaudė perkūnas, ir pasipylė smarki liūtis. Aš giliai įkvėpiau oro ir audros šlamesy dėkojau Viešpačiui, prašydamas Jo pagalbos Tėvynei ir sau.

Iš mažyčio gardelio pro geležinius vartus išėjau į milžinišką gardą. Jis taip pat buvo

Nuklydimai ir sugrįžimai

CHIARA LUBICH

“Reikėjo gi pokyliauti ir džiaugtis, nes šitas tavo brolis buvo miręs ir vėl atgijo, buvo prapuolęs ir vėl atsirado” (Lk 15,32).

Sitas sakinyss sunaus palaidūno palyginimo pabaigoje parodo mums Dievo gailestingumo nuostabią prasmę. Tai yra pabaiga viso Evangelijos skyriaus pagal Luką. Jame Jėzus apsakė du palyginimus, parodydamas jų panašią reikšmę.

Ar mes atsimeiname epizodą apie prarastą avį, kai savininkas nuėjo jos ieškoti, palikęs kitas devyniasdešimt devynias tyruose? Ar atsimeiname pasakojimą apie prarastą drachmą ir moteriškės džiaugsmą, kai, ją radusi, pasišaukė draugus ir kaimynus kartu su ja džiaugtis? Tais palyginimais Dievas kviečia mus visus džiaugtis su juo, kai nusidėjęs grįžta iš paklydimų.

Palyginiame tėvas kreipiasi taip žodžiais į vyresnįjį sūnų, kuris jo gyvenime dalinosi su juo viskuo ir kuris po sunkaus dienos darbo nenorėjo įeiti į namus, nes juose namiškiai puotavo, švęsdami jo prapuolusio brolio sugrįžimą. Tėvas išėjo kviesti tą sūnų, norėdamas jį įtikinti, kad jie turi džiaugtis jo prapuolusiojo sunaus grįžimu.

Bet matome visišką priešingybę tarp tėvo ir jo vyresniojo sunaus įsitikinimų. Tėvas norėtų dalintis savo nuoširdžia meile ir džiaugsmu su kiekvienu, o sūnus, pilnas paniekos ir pavydo, nenorėjo prapuolusiojo laikyti net savo broliu. Jis pasakė: “Bet vos tik sugrįžo šitas

sūnus, prarijęs tavąjį turtą su kekšėmis, tu be-matant jam papjovei peniukšlį” (Lk 15,30).

Tėvo džiaugsmas ir meilė grįžusiam sūnui dar aiškiau parodė kito sunaus didesnę įsitikinimų priešingybę jo elgesyje: abejingumą, šaltumą ir nenuoširdų santykiavimą su tėvu. Tas vyresnysis sūnus domėjosi tik darbu, pareigomis, bet nemylėjo savo tėvo, kaip sūnus privalėtų. Jis buvo tik tiek klusnus tėvui kaip šeimininkui ar darbdaviui.

Tie Jėzaus palyginimai savaime mus įspėja saugotis tokio pavojaus, į kurį ir mes galime patekti: norėdami gyventi patogiai, be rūpesčių, siekdami tik savo tobulumo ir teisdami kitus, kurie nėra taip tobuli.

Bet jei sieksime tik savo tobulumo, tada kursime asmenybę be Dievo pagalbos, gyvendami tik sau, gėrėdamiesi savimi. Jei taip elgsimės, būsime panašūs į tą sūnų, kuris visuomet pasilikdamas namuose, priminė tėvui tai, ko buvo nusipelnęs: “Štai jau tiek metų tau tarnauju ir niekad tavo įsakymo neperžengiau” (Lk 15,29).

Jėzus peikia tokį galvojimą, kuris supranta bendravimą su Dievu tik kaip jo įsakymų paprastą laikymąsi. Bet vien tik tokio įsakymų laikymosi neužtenka. Žydai savo tradicijoje irgi taip galvojo.

kruopščiai apraizgytas spygliuotomis vielomis, su daugybe sargybos bokštelių. Jis irgi buvo apsuptas didžiulės armijos sargų-čekistų ir jų padėjėjų vilkšunių. Ant mažičio gardelio ir ant didelio gardo buvo prikabinėta daugybė lentelių su įspėjančiais užrašais “Zaprieta zona”, “Stoj!”, “Streliatj budu!”. Bet visus šiuos įspėjančius žodžius užgožė keturios grėsmingos kraujo spalvos raidės — SSSR.

MAŽĖJA TIKINČIŲJŲ SKAIČIUS IR SMUNKA MORALĖ

AMERIKIEČIUOSE, YPAČ JAUNIME

Juozas Kriaučiūnas

Žmonijos istorija pateikia, kad nuo žmonijos pradžios vyko ir vyksta nesantaika ir priešingumai, pasireiškia žodžiais, kartais veiksmais, net žudynėmis ir karais, tarp vyresniosios kartos ir jaunesniosios kartos žmonių. Tie priešingumai ir nesantaika yra dėl įsitikinimų, gyvenimo reikalų tvarkymo ir ateities planų kūrimo. Tokios nesantaikos ir priešingumai vyko ir vyksta Amerikoje tarp vyresnio amžiaus žmonių ir jaunimo.

Amerikoje žiniasklaida: paskaitos, pamokslai, radijas, televizija ir spauda, nuolat mini tą nesantaiką ir priešingumus. Tačiau verta žinoti, ar tie priešingumai ir nesantaika yra tik žodiniai ir paviršutiniai, ar jie gilūs ir esminiai. Tuo reikalu buvo vedami apklausinėjimai Amerikoje gyvenančių žmonių. Vienas tokių apklausinėjimų buvo skirstant apklausiamuosius pagal amžių į keturias grupes. I-oji grupė — asmenys 18-30 metų amžiaus, amerikiečiai juos vadina xerks — jauniajai; II-oji grupė —

31-48 m. amžiaus, vadinami boomers — gerovės (Amerikoje) laikotarpio žmonės; III-oji grupė — 49-62 m. amžiaus — silents — tylieji; ir IV-oji grupė — 63 ir daugiau metų amžiaus, vadinami depression era žmonės — nuosmukio eros žmonės, prislėgtieji.

Apklausinėjimu rasti duomenys pateikia: 69% amerikiečių įsitikinę, kad visi žmonės sukurti lygūs ir turi turėti lygias teises, tiek visuomenėje, tiek į darbą. Už žmonių lygybę amžiaus grupės pasisakė taip: I — 68%, II — 71%, III — 69% ir IV — 73% amerikiečių nori, kad žmogaus pastangos ir galimybės siekti geresnio gyvenimo nebūtų varžomos, kad atlyginimas už darbą ir pasiekimus — atitinkamas, nebūtų suvienodintas. Tą teigia: I grupė 73%, II — 74%, III — 78% ir IV — 69%. 80% apklaustųjų yra įsitikinę, kad Amerika yra geriausias kraštas žmonėms gyventi. Tą tvirtina grupėmis taip: I — 73%; II ir III — 81% ir IV — 85%.

★★★★★★★★★★★★★★★★

Tame palyginime Jėzus pabrėžia dieviškąją meilę ir sako, kad Dievas yra Meilė, kuri pirma myli kiekvieną asmenį, nepaisydama jo nuopelnų. Jis nori, kad mes savo gyvenime būtumėm jam nuoširdžiai ištikimi.

Mes turime suprasti, kad labiausiai galime pasipriešinti Dievui, kuris yra Mielė, jei kaupsime savo dėmesį tik veiksmai ir darbams, nepaisydami, kad Dievas nori mūsų nuoširdžios meilės jam.

Palyginime Jėzus kviečia mus mylėti dangiškojo Tėvo neribota meile tuos, kuriuos krikščionys norėtų griežtai teisti. Jis prašo neteisti jokio asmens tik pagal mūsų įsivaizduojamą Tėvo meilę.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

Amerikiečiai pripažįsta ir savanoriškus darbus, nes kas antras asmuo dirbo ar dirba kokį nors savanorišką darbą, naudingą kitiems. Bent trečdalis tų savanorių aukojo ar aukoja ligi 25 valandų per mėnesį tokiems darbams. Du trečdaliai amerikiečių nepatenkinti Amerikos valdžia ir gyvenimo tvarkytojais, kad leidžia įsigalėti valdžiai ir per daug kištis į žmonių gyvenimą. Taip pat nepatenkinti, kad valdžia per daug pinigų išleidžia ir dėl to kelia visiems mokesčius. Tačiau 85% apklaustųjų pareiškė pasitenkinimą savo privačiu gyvenimu, 80% jaunimo ir 90% senesniųjų tai patvirtino.

Apklaustieji pasisakė ir apie savo religinius įsitikinimus. 88% tiki Dievą, ar kitaip vadinamą Aukščiausią Būtybę. 67% vyresnio amžiaus žmonių meldžiasi, dažniausiai kasdien, bet perpus mažiau jaunųjų tai daro. 44% amerikiečių dalyvauja religinėse pamaldose šventadieniais, 55% vyresnio amžiaus, bet tik 35% jaunesnio. Atsakydami, kur gavo ar gauna žinias apie Dievą, tikėjimą ir kas daryti teisinga ar neteisinga. 80% apklaustųjų atsakė, kad žinias gavo ir gauna šeimoje, iš tėvų ar senelių.

Remiantis tais apklausinėjimo duomenimis, daug Amerikos visuomenininkų ir žiniasklaidos žmonių tvirtina, kad amerikiečių tiek vyresnioji karta, tiek jaunesnioji yra tikintieji, religingi ir vertina tas pačias moralines vertybes ir dėl to nėra esminių priešingumų bei esminio skilimo tarp amerikiečių kartų. Bet! Apklausuose nebuvo klausiama, kiek ir kaip amerikiečių žmonių kartos puoselėja tikėjimą į Dievą, kaip puoselėja religiją, kiek ir kaip puoselėja moralines vertybes, ir ar paiso bei kiek paiso tikėjimo ir moralės vertybių, tvarkydami savo gyvenimą. Turėtų būti dar vienas klausimas: ar yra skirtumai tikėjimo ir moralės dalykuose tarp didesnį išsimokslinimą turinčiųjų ir mažesnių.

Daugelis įvairių religijų Amerikoje dvasiškų ir religinių grupių vadovų, kurių vieni specialiai paruošti, kiti tik tokiais pasidarę, atlieka

Nežinoma žemė.

Vitalijus Butyrinas

kulto pareigas, bet jie patys nesistengia puoselėti tikėjimo ir moralės vertybių, neskatina ir savo grupės narius tą daryti. Jie pamoksluose, konferencijose nesmerkia negimusių žudymo (aborto), nesmerkia šeimos ardymo, nesmerkia seksualinio palaidumo, nekelia balso prieš kitas egoizmui patenkinti priemones, skriaudžiančias kitus žmones. Tokie dvasininkai ar religinių grupių vadovai siekia tik užsitikrinti savo pragyvenimą, kiek galint geresnį. Tokios rūšies dvasininkų yra ir judaizmo, visų krikščioniškų ir net katalikų tikėjimo.

Taip pat žinoma, kad daug asmenų Amerikos mokyklas, ypač aukštąsias, baigusius yra geri savo srities specialistai, bet tapę agnostikais ar net ateistais. Pirmieji Dievo neneigia,

bet tikėjimas jiems nereikalingas, ir žmogus tvarko savo gyvenimą pagal savo nuspręstą moralę, antrieji — neigia Dievo buvimą. Visi jie pasisako prieš tikėjimą ir dekolą (10 Dievo įsakymų), nes jie varžo žmogaus laisvę. Jie asmeniniu kontaktu ir žiniasklaida skleidžia savo idėjas, dažnai maskuotai, jų manymu, išlaisvinti žmogų. Tas "laisvės" idėjas ypač priima jaunimas.

Dėl to nenuostabu, kad jaunimas tikėjimo ir moralinių vertybių žinias gauna daugiausia šeimoje, iš vyresniųjų amžių. Bet ir tų vyresniųjų žinios apie tikėjimą ir moralę po truputį mažėja, nes mažėja skaičius tikėjimo ir moralės skelbėjų bei puoselėtojų, daugėja agnostinė ir ateistinė žiniasklaida, turinti nemažą skaičių rėmėjų. Visuomenė palaipsniui pripranta ir pakenčia priešreliginius ir priešdorinius pasireiškimus. Palaipsniui didėja amerikiečių skaičius, kurie nebrangina tikėjimo ir moralinių vertybių, ar net yra prieš jas. Vieno tyrimo duomenimis, tik 40% amerikiečių katalikų eina išpažinties du kartus per metus (kas nurodo, kad jie ir gyvena tikėjimo bei moralės dėsniais vadovaudamiesi). O kaip kiti katalikai? Tas vertybių nebranginimas, net paneigimas, plinta jaunime, kuris nori viską išmėginti.

Skilimas tikėjimo ir moralės (doros) dalykuose tarp amerikiečių senosios ir jaunes-

niosios kartos yra labai žymus, jei jis imamas 45 metų laikotarpiu. Po II-ojo Pasaulinio karo atvykusieji į Ameriką atsimena, kad net miestuose namų durys galėjo būti nerakintos, negimusių žudymas (abortai) buvo nusikaltimas, jaunimo tarpusavio ginklais žudymas buvo tikra retenybė, mokyklose buvo mokoma ir reikalaujama laikytis moralės ir t.t. Dabar tas tikėjimo ir moralės pažeidimas ir visiškas nepaisymas jau daugelio amerikiečių nestebina, nors kartais iššaukia ir bausmę, bet mažiau ar daugiau toleruojamas.

Berekalingai džiaugiasi daugelis apklausi-nėtojų dėl, jų supratimu, nesamo ar mažai besiskiriančio tikėjimo ir moralės vertybių vertinimo ir jais vadovaujantis gyvenimo tvarkymo tarp amerikiečių senesniosios kartos ir jaunosios. Bet iš tikrųjų yra dideli skirtumai.

Būtų naudinga, kad kas nors suruoštų tais reikalais apklausinėjimus Amerikoje gyvenančių lietuvių ir lietuvių kilmės amerikiečių tarpe. Manau, kad duomenys būtų truputį palankesni tikėjimo ir dorovės puoselėjime, ypač vyresnio amžiaus žmonių.

Būtinai reikalingas Amerikoje gyvenantiems Dievą tikintiems ir moralę puoselėjantiems pakilti ir drąsiai pasipriešinti bedievytės skelbimui ir plitimui bei moralės naikinimui. Tik taip bus išvengta tautos ir žmonijos sunaikinimo.

- Aleksandra Likanderienė, 24 m. išbuvusi "Laiškų lietuviams" administratore, po ilgos ir sunkios ligos mirė 1995 m. vasario 7 d. Čikagoje.
- Salomėja Endrijonienė, ilgametė Jaunimo centro valdybos ir Jaunimo centro Moterų klubo pirmininkė, mirė 1995 m. sausio 20 d. Čikagoje.
- Kun. Stasys Neimanas, lietuvių evangelikų reformatų Bažnyčios JAV generalinis superintendentas, mirė kovo 17 d. Evanstone, IL, sulaukęs 96 metų amžiaus.
- Parapijos vargonininko muz. Viktoro Ralio dėka vasario 5 d. Šv. Kazimiero bažnyčioje, Los Angeles, CA, įvyko jau antri metai iš eilės religinis koncertas, pasižymėjęs atliekamų kūrinių įvairumu.
- Prel. Domininkas Pocius, Sopulingosios Dievo Motinos lietuvių parapijos Kearny, NJ, klebonas, gegužės 7 d. švenčia 50 m. kunigystės jubiliejų.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Viso ar iš viso?

Lietuvių kalboje norint nusakyti visą skaičių, visą sumą, vartojamas prieveiksmis *iš viso*, pvz.: *Gavau iš viso dešimt laiškų. Susirinko iš viso šimtas asmenų.*

Statistiniuose leidiniuose, kanceliariiniuose dokumentuose ir periodinėje spaudoje labai dažnai šalia prieveiksmio *iš viso* klaidingai vartojamas *viso*, pvz.: *Maistui išleista 100dol., šviesai 10dol., kuriai 15 dol., viso (=iš viso) išleista 125 dol.* Lietuvių kalbos kilmininko linksnis vienas nėra linkęs prieveiksmėti. Dažniausiai šis linksnis prieveiksmėja su prielinksniais, pvz.: be galo, iš tiesų, iš lėto, arba su kito žodžio kilmininku, pvz.: *Kiek viso gero (labo) gauni įplaukų?* Vadinas, žodis *viso* prieveiksmine reikšme neturėtų būti vartojamas.

Turiu laimę ar laimės?

J. Balčikonis visiškai pagrįstai taisydavo kai kurių abstrakčių daiktavardžių kilmininką, vartojamą ten, kur iš tikrųjų reikia galininko, pvz.: *Jo kalba man padarė gero įspūdžio (=gerą įspūdį). Geras maistas žmogui turi didelės reikšmės (=didelę reikšmę). Reiškiu nuoširdžios užuojautos (=nuoširdžią užuojautą). Turėjau laimės (=turėjau laimę) jį pažinti.* Šių kilmininkų taisyumą galima pagrįsti tuo, kad daiktavardžiams *įspūdis, reikšmė, užuojauta, laimė* dalies kilmininkas nebūdingas. Juk iš tikrųjų dalykai, kuriuos pasakome tais daik-

tavardžiais, paprastai nedalijami, neskaidomi į dalis. Kiekvienu atveju lengviau suprasti visumą. Jeigu jau reiškia užuojauta, tai turima galvoje jos visuma, o ne dalis; jeigu jau kas padarė mums įspūdį, tai čia taip pat surpantama visuma, o ne kokia to įspūdžio dalis ir t.t.

Ar galima "prieiti išvados" ir "turėti įtakos" į ką nors?

Manytume, kad ne. Galima tik *prieiti išvadą* ir *turėti įtaką*. Po veiksmažodžio *prieiti* paprastai vartojamas galininkas, o ne kilmininkas, pvz.: *Jis priėjo liepto galą. Priėjau didelę upę.* Niekas šiuose sakiniuose nepavartotų kilmininko, tad ir *priėjau išvados* yra netinkamas pasakymas, čia reikia sakyti *priėjau išvadą*. Yra visai kitas dalykas, kai po *prieiti* vartojamas pilnio kilmininkas (taip jį vadina J. Jablonskis), pvz.: *Priėjo pilna troba žmonių.* Čia *priėjo* reiškia *prisirinko*. Šis, anot Jablonskio, pilnio, arba daugybės, kilmininkas vartojamas visai kitam reikalui — pilniui arba daugybei išreikšti.

Turėti įtakos į ką nors — taip pat netaisyklinas pasakymas, reikia sakyti: *Turėti įtaką kam nors*. Tad yra netaisyklini tokie sakiniai: *Mokykla turi didelės įtakos į mokinius. Maistas turi didelės įtakos į žmonių sveikatingumą.* Juos reikėtų taip pataisyti: *Mokykla turi (arba daro) didelę įtaką mokiniams. Maistas turi didelę įtaką žmonių sveikatingumui.*

Repetitio est mater studiorum

Taip, pakartojimas yra studijų motina. Dėl to ir šiame Kalbos skyriuje kartais įdedame tokius kalbos klausimus, kurie jau buvo šiame skyriuje pateikti prieš keletą ar keliolika metų. Žinome iš praktikos, kad apie ką nors parašyti tik vieną kartą nėra daug naudos — žmonės užmiršta ir toliau daro tas pačias kalbos klaidas. Kai kuriuos dalykus reikia kalti ir kalti — tik tada gali tikėtis, kad pasieksi geresnius rezultatus.

Čia norime atkreipti dėmesį į porą čia paminėtų žodžių. Rašėme "prieš keletą ar keliolika metų". Abudu žodžiai yra galininko linksnyje, bet

Ačiū už Jūsų daugelio metų pastangas ugdyti lietuvių asmenybę. Jūsų “Laiškuose lietuviams” visuomet randame daug vertingų minčių.

Nuoširdi užuojauta, netekus tokios puikios administratorės p. Likanderienės. Daug kas jos pasigės, net ir mes, skaitytojai, nes jautėme jos malonų ir pajėgų patarnavimą.

Neseniai iš Lietuvos atėjo tokia žinia: “Mus iš Bostono pasiekė važminėn sukrauta važma Lietuvos vaikams”. Man atrodo, kad žodis “važminė” daug geriau tinka negu “talpintuvas”, o ką jau bekalbėti apie nelietuvišką “konteinerį”, nors ir siūlomą “Dabartinės lietuvių kalbos žodyne” (Vilnius, 1993, 324 psl.).

K. Valiuškienė

Redakcijos prierašas. Tikrai pirmu žvilgsniu galėtų atrodyti, kad “važminė” yra labai puikus “konteinerio” pakaitalas, bet geriau pagalvojus ir susipažinus su jo semantika, neatrodys, kad jis tinkamas pakeisti “konteinerį” ar “talpintuvą”. Prof. P. Skardžius savo “Lietuvių kalbos vadove” sako, kad važma yra atlyginimas už vežimą. Užtat ir minėtame “Dab. liet. k. žodyne” prie žodžio “važma” yra nurodyta žiūrėti į žodį “važta”. Ten parašyta, kad važta yra vežamas daiktas, bagažas.

Tad toji dėžė, į kurią būtų sukrauta važta, galėtų būti vadinama važtine. Žinoma, šio žodžio skambėjimas ne visiems patiks.

Mūsų svarstomam tikslui norėtume pasiūlyti kitą žodį, kuris atrodo ir tikslus, ir gerai skambantis — tai *krovininė*. Aišku, *krovininis* yra būdvardis. Sakoma *krovininis laivas*, *krovininis vagonas*, *krovininė dėžė*. Kai kurie būdvardžiai, ypač turintieji priesagą *-inis*, dažnai yra linkę sudaiktavardėti, pvz.; druskinę lėkštelę tiesiog vadiname *druskinge*, langines lentas — *Langinėmis*, sidabrinį pinigą — *sidabrinį*. Juk sakome, kad Judas išdavė Kristų už 30 sidabrinų. Tad ir tą krovininę dėžę, kurioje vežami įvairūs sukrauti daiktai, įvairios prekės, drąsiai galime vadinti *krovinine*. Tai tikrai geriau tinka negu svetimas *konteineris* ar neaiškios darybos *talpintuvas*.

★★★

★★★

Gerbiamieji,

Jums nuoširdžiausi sveikinimai ir padėka už mums siunčiamus “Laiškus lietuviams”. Šį Jūsų leidžiamą religinės ir tautinės kultūros žurnalą labai mėgstu skaityti. Jis yra nepaprastai geras, pamokantis, turiningas leidinys, visada labai laukiamas ir vertinamas. Jį labai noriai skaito Lietuvoje: ir suaugusieji, ir jaunimas. Mielai laukiame naujų numerių ir už Jus meldžiamės, kad mus stiprinte tokiomis dvasinėmis mintimis. Teatlygi-na Jums Dievas!

Jus gerbianti
St. Banikonienė

vieną rašome su nosine, o kitą be. Dėl ko? Nosinės gale žodžio galininko linksnyje nerašomos tik kiekiniuose skaitvardžiuose nuo vienuolikos iki devyniolikos; prie jų, žinoma, priklauso ir įvardis *keliolika*. Bet žodžiuose *porą*, *keletą* ir pan. nosinės turi būti rašomos, nors žinome, kad nemaža žmonių čia nosinių per klaidą nerašo.

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

VILNIAUS KATEDRA MENA METUS IR ŠIMTMEČIUS

Sukako šešeri metai, kai beveik po keturių dešimtmečių niekinimo vėl buvo atšventinta Vilniaus katedra. Minint šią sukaktį, iškilmingas šventas Mišias Vilniaus arkikatedroje bazilikoje aukojo ir pamokslą sakė vyskupas J. Tunaitis, giedojo didysis arkikatedros choras, vadovaujamas L. Pranulio, vargonavo B. Vasiliauskas.

Ne taip seniai, kalbėjo J. Tunaitis, šventėme Lietuvos krikšto 600 metų jubiliejų, prisimindami tą laiką, kai Vytautas Didysis krikštijo tautą, statė daug bažnyčių, pastatė ir šią katedrą. Mindaugas su šeima ir būreliu jam artimų žmonių apsikrikštijo dar 1251 metais. Ilgai buvo neaišku, ar karalius Mindaugas buvo spėjęs pastatyti maldos namus — katedrą. Tyrinėjant katedros požemius, dviejų su puse metrų gylyje atrastos grindys iš glazūruotų keramikos plytelių ir mūrai — XIII amžiaus kvadratinio (22,5 m. ilgio ir pločio) pastato liekanos. Tai ir buvusi Mindaugo katedra. Tą išvaizdą, kurią regime šiandien, Vilniaus katedrai 1777 metais suteikė garsusis architektas Laurynas Stuoka-Gucevičius.

Vilniaus arkikatedroje yra susibūrę keli chorai, veikia Šv. Kazimiero choralinio giedojimo studija, rengiami iškilų asmenybių jubiliejiniai minėjimai, religinės muzikos ir poezijos valandos. Čia buvo paminėta ir iš Romos atvykusio kunigo

profesorius Antano Liučio SJ 85-erių metų sukaktis. (Lietuvos rytas Nr. 31)

APIE KAUNO HERBĄ

Netrukus Kauno knygynuose pasirodys Lietuvos heraldikos komisijos pirmininko profesorius Edmundo Rimšos knyga „Kauno miesto herbas XV-XX a.“. Ji išleista miesto lėšomis ir yra pirmoji tokia Lietuvos heraldikoje. Pasak prof. E. Rimšos, ši platesnė studija apie vieno miesto herbą, jo raidą nuo XV a. iki XX a. pabaigos yra savotiška istoriografijos naujiena. Medžiaga šiai knygai buvo renkama daugiau nei penkiolika metų. Kauno herbas — vienas įdomiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijoje. Jis yra seniausias šioje valstybėje žinomas herbas. Nei Vilnius, nei Brestas negali tuo pasigirti. Kauno herbas simbolizuoja jėgą (Tauras) ir taurumą. Anot prof. E. Rimšos, tai simbolis miesto, kuris turi tokias savybes. (Lietuvos aidas Nr. 29).

RAMINANTI KANKLIŲ DAINA

Vilnietis Vytautas Kučinskas save vadina nelabai žymiu meistru. Tačiau negali prisiminti, kiek įvairių muzikos instrumentų sukūrė ar restauravo. Drožė dūdeles, darė būgnus, restauravo fisharmonijas, vargonus, tačiau mieliausiai drožė ir derino kankles. Daugiausia suvalkietiškas, nes, jo manymu, pastarosios pasižymi švelnesniu skambesiu ir gražesne išvaizda. Kiekvienos meistro gamintos kanklės — meno kūrinys, papuoštas lietuviškais ornamentais ir inkrustacijomis. Daug instrumentų padovanojo draugams, daug jų iškeliavo už vandenyno. Tačiau atsitiko taip, kad didžiausią savo laiko dalį meistras paaukojo vargonų meistrystei. Restauravo vargonus Baltarusijos miestuose, Žemaitijoje, Vilniaus krašte, bet daugiausia — Dzūkijoje. Pirmieji pagalbininkai buvo sūnūs Vidmantas, Egidijus ir Romualdas, patys tapę vargonų specialistais.

„Labai gerai, kad pernai Biržuose Muzikos akademijos docento Romualdo Apanavičiaus iniciatyva buvo suorganizuoti kursai, kuriuose vaikai ir jaunimas mokėsi daryti kankles, birbynes, dūdeles, tais instrumentais groti. Jau vien tai, kad jaunos mergytės ėmė kaltus į rankas ir kruopščiai skobė kanklių korpusus, teikia vilties, kad mūsų

amatas neišnyks”, — šypsodamasis kalbėjo Vytautas Kučinksas, aprodydamas muzikos instrumentų muziejų primenančią jo dirbtuvę. (Dienovidis).

PRAŽYDO ALIJOŠIUS

Ignalina. Alijošių, kaip vaistinių augalų, augina dažna šeima, tačiau retas augintojas gali pasidžiaugti alijošiaus žiedu. Pasak Lietuvos žiniuonės Eugenijos Šimkūnaitės, šis augalas žydi labai retai, tik kartą per savo gyvenimą. Todėl Ona Visockienė iš Palūšės labai nustebo, kai jos keturmetis alijošius sukravė ant ilgo stiebo žiedo kekę. Spyglių formos išsiskleidę žiedlapiai laikėsi savaitę. Žiedas buvo salotinės spalvos, iš jo tekėjo nektaras. O. Visockienė sakosi per netrumpą gyvenimą daug auginusi alijošių, tačiau pražydusį matė pirmąkart. (Lietuvos aidas Nr. 35)

ATMINTIES VARDAN

Raseiniai. Dar nuo sovietinių laikų miesto savanorių, tremtinių kapus prižiūri pagyvenusį gruzdiškietį M. Kasiliauskaitę. Niekieno neprašyta, be jokio užmokesčio, už gerų žmonių paaukottus pinigus nuperka gėlių, žvakelių... Neseniai rajono laikraštis išspausdino vieno raseiniškio siūlymą įsteigti šių kapų prižiūrėtojo etatą, ir suglumusi bei nusiminusi moteris atskubėjo į redakciją. Nei etato, nei pinigų jai nereikia! Juk tai esanti jos auka žuvusiems dėl nepriklausomybės! (Respublika Nr. 54).

ĮVEIKTAS KYŠULYS, ĮKOPTA Į VIRŠUKALNĮ

Apiplaukti Horno kyšulį — piečiausią Pietų Amerikos žemyno tašką — kiekvieno jūrininko svajonė. Kelionė per Horno kyšulį visada pavojinga, nes jame nuolat siaučia stiprūs vėjai. Klaipėdos jachta “Aurabank” sėkmingai įveikė kyšulį ir baigė savo kelionę ten, kur pradėjo, — Buenos Airėse. Keli šios kelionės dalyviai — jūrininkas J. Limantas, žurnalistas G. Pilaitis, architektas R. Ramanauskas ir buriuotojas L. Ivanauskas prieš porą metų yra apiplaukę aplink pasaulį “Lietuvos” jachta.

Kelionę baigė ir žymusis mūsų alpinistas Vladas Vitkauskas, įkopęs į aukščiausią Afrikos viršukalnę — Kilimandžarą (5895 m) ir iškėlęs jo-

je Lietuvos trispalvę. Prieš tai V. Vitkauskas mūsų vėliavą yra iškėlęs aukščiausiuose Europos, Azijos, Šiaurės Amerikos ir Antarktidos viršūnėse, o liko įkopti į Pietų Amerikos Ahonkagvą (6960 m) ir Australijos Kosciuškos kalną (2228 m). V. Vitkauskas tikisi savo tikslą — įkopti į visų žemynų aukščiausias viršūnes — įveikti kitą žiemą, kai Pietų pusrutulyje bus vasara.

Kopimas į Kilimandžarą nebuvo sunkus (“Kaip sekmadienio pasivaikščiojimas” — pratarė V. Vitkauskas). Todėl su alpinistu sėkmingai viršukalnę įveikė ir būrelis mažiau patyrusių Lietuvos alpinistų. (XXI amžius Nr. 13)

"BROMĄ, ATVERTA ING VIEČNASTĮ" — 1995

...UAB ALŪRAS. MELIGRE. RPINCE. (Jau nė kioskelio susikalti nesugebam. Reikia svetimą pirkti. Su visu pavadinimu!) REAL ESTATE... Tik vienas gatvių kampas. Toliau: TAPU TAPU. Nereikia nė žiūrėti: Tai batų parduotuvė. Kažkur prie kertės kukliai pasislėpusi kavinė “Šaltuona”, bet netoli raudonas automobilis, kurio šoną puošia ALSTIKA su paantrašte: *MALMERKAS IR PARTNERIAI*...

CONTACTO (Contacto Bander GMBH). EL-LA. Ir viskas itin brangu, puošnu, estetiška, vagims nepasiekiama, bet— ką reiškia?.. (Diena)

ŠIS TAS APIE MAŽIAUSIUS

Viliaus Užtupo knyga “Pirmajai lietuviškai knygai 450 metų” — mažiausia lietuviška knyga, įrašyta į Lietuvos rekordų knygą. Šią miniatiūrinę knygelę rinko, maketavo ir iliustravo M. Motiejaitis, 120 egzempliorių tiražu išleido leidykla “Vilius”. Ji — 64 puslapių, 5,1 mm storio, 0,95 g svorio. (Dienovidis Nr. 6)

Agentūra “Factum” prie Lietuvos kultūros fondo į Lietuvos rekordų knygą įrašė naują tapybos rekordą. Tai mažiausias paveikslas, tapytas tempera. Jis yra 1x1 cm dydžio, nutapytas nesinaudojant didinimo priemonėmis. Grafikė Giedrė Bulotaitė-Jurkūnienė daugiaspalviame miniatiūriniame paveiksle pavaizdavo tupintį žolėje išsigandusį kiškutį. Šis darbas atliktas vartojant 0,01 teptuką ir temperos dažus. (Lietuvos rytas Nr. 31)

Vienas milijonierius skundžiasi savo draugui:

— Įsimylėjau 20 metų amžiaus gražią merginą, bet kai pasakiau, kad esu 60 metų amžiaus, tai ji nesutiko tekėti.

— Labai neišmintingai padarei, — atsakė draugas, — reikėjo pasakyti, kad esi 80 metų, tai ji tikriausiai būtų sutikusi.

Tėvas klausia mažąjį sūnelį:

— Kuo tu nori būti, kai užaugsis?

— Tik ne gydytoju, tėveli. Pagalvok, kaip dažnai gydytojai turi plauti rankas!

Gatvė lėtai važiuoja automobilis, vairuojamas jaunos moters. Greta automobilio šaligatviu eina vyriškis ir vis nurodinėja vairuotojai: “Išjunk sankabą. Įjunk antrąjį bėgį. Stabdžius!”

Praeiviai sustoja nustebę ir žiūri. Vyriškis jiems paaiškina:

— Tai mano žmona. Ji mokosi vairuoti.

— Ar nebūtų geriau, jei Tamsta atsisėstum šalia žmonos į automobilį ir ją mokytum?

— Matote, automobilis yra apdraustas, o aš ne...

— Ponia, ši skrybėlaitė padaro Tamstą 10-čia metų jaunesnę, — įtikinėja pardavėjas.

— Tai labai gaila, aš negaliu tokios skrybėlaitės pirkti.

— Kodėl, ponია?

— Nenoriu aš tokios skrybėlaitės, kurią nuėmus nuo galvos, tapsiu 10-čia metų senesnė.

— Girdėjau, pone direktoriau, kad ieškote kasininko? Bet juk prieš savaitę buvote vieną nusisamdę.

— Taigi, kaip tik šito ir ieškau.

— Ar įtikinai žmoną, jog tavo finansai neleidžia abiem vykti į Kaliforniją mėnesiui atostogų?

— Taip.

— Na, ir ką?

— Išvažiavo ji viena.

Atliekant veiksmus su trupmenomis, mokytojas duoda tokį uždavinį: “Kiek trijų ketvirčių litro talpos butelių prireiks dvylikai litrų vyno?”

Mažasis Petriukas atneša mokytojui teisingą sprendimą ir tėvo raštelį: “Kitą kartą uždavinį duokite su vandeniu. Sprendimas su vynu mums per brangiai kainuoja”.

> Kun. Vaclovas Aliulis, MIC, Marijonų vienuolijos vicegenerolas, kovo mėn. pradžioje buvo atvykęs iš Romos į Čikagą, dalyvavo kun. Stanislovo Škutans, MIC, ir kun. Stanislovo Saplio, MIC, laidotuvėse, aplankė dvi Amerikoje veikiančias Marijonų provincijas: Šv. Kazimiero, kurios centras yra Čikagoje, ir Šv. Stanislovo Kostkos, kurios centras Stockbridge, MA.

> Kazimierietė sės. M. Ignatia Petruska mirė kovo 4 d., sulaukusi 92 m. amžiaus, įžaduose išgyvenusi 74 m. 1933 m. ji lankė Vytauto Didžiojo universitetą Kaune, gilindama lietuvių kalbos ir literatūros studijas. 58 m. mokytojavo lietuvių parapijų mokyklose.

► Sausio 30 d. Kauno Tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje įvyko seminaras Lietuvos kongregacijų seserims. 45 dalyvės išklausė teologijos ir vienuolinio gyvenimo kursus.

► Vatikano Tikėjimo skleidimo kongregacijos spaudos tarnybos duomenimis, 1994 m. įvairiose pasaulio šalyse nužudytas 21 katalikų misionierius: Alžyre nužudyti 8, Ruandoje 7, Indijoje 3, po vieną Ugandoje, Sierra Leone ir Haityje.

► Kretingos vienuolyne pradėjo veikti labdaros vaistinė, kurioje pagal gydytojo receptus galės gauti vaistų invalidai ir neturtingi miesto gyventojai. Vaistai gaunami iš Vokietijos.

► Šiaulių Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje įrengiami nauji vargonai, pagaminti Vilniaus vargonų dirbtuvėse.

► Vasario 25 d. mirė kun. Stanislovas Škutans, MIC, buvęs Marijonų vienuolijos vyriausias vadovas — generolas 1957-1963 m. Jis buvo pirmas latvis tokiose pareigose ir penkiasdešimtas generolas visos vienuolijos istorijoje. Palaidotas Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse, Marijonų sklype, Čikagoje.

► Kazimierietė ses. M. Emerenciana Medelis mirė sausio 27 d., sulaukusi 93 m., vienuoliškuose įžaduose išgyvenusi nuo 1916 m.

► Kennebunkport, Maine, 1995 m. vasario 16 dešimt pranciškonų naujokų baigė naujokyną ir padarė įžadus gyventi pranciškoniską gyvenimą. Devyni iš jų iš Lietuvos ir vienas iš Kanados.

► Ses. M. Bernadeta Venckutė, kazimierietė, muzikė ir kompozitorė, kovo 4 d. atšventė 75-įjį įžadų jubiliejų. Ji yra gimusi 1902 m.

► Vasario 13 d. Kauno arkikatedroje-bazilikoje šv. Mišias aukojo mons. Alfonsas Svarinskas, vyr. Lietuvos kariuomenės kapelionas, švęsdamas 70 m. amžiaus sukaktį.

► Pop. Jonas Paulius II Vatikane paskelbtame dokumente “Tertio millennio adventiente” (Artėjant trečiajam tūkstantmečiui), skirtame Šventiesiems metams pasirengti, rodo viltį, kad netrukus ekumeninėje srityje įvyks lemtingas pasikeitimas. Popiežius išreiškė norą 2000 metais aplankyti šventąsias vietas Izraelyje, Egipte ir Sirijoje. Jo siūlymu, greta visų krikščionių susitikimų Betliejuje, Jeruzalėje ir prie Sinajaus kalno, turėtų būti surengti tarpreliginiai susitikimai su žydais ir musulmonais.

► Kun. Ričardas Mikutavičius, Šv. Mykolo Arkangelo (Jgulos) bažnyčios Kaune rektorius, gavėnios metu vedė rekolekcijas Apreiškimo parapijoje Brooklyne, N.Y., Šv. Kazimiero par. Los Angeles, Ca, Šv. Antano par. Cicero, IL, Šv. Antano par. Detroito, MI.

► 160 m. gimimo sukakties proga vysk. Antanas Baranauskas sausio mėn. buvo pagerbtas Seinuose, kur jis vyskupavo, Anykščiuose, savo gimtinėje, ir daugelyje kitų Lietuvos miestų: Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Palangoje. Visur skambėjo jo sukurtos giesmės, “Anykščių šilelis”. Žadama išleisti visų jo raštų rinkinį.

► Šv. Kazimiero kolegija šiais metais švenčia 50 m. sukaktį nuo įsikūrimo Romoje.

► Sausio 16 d. Kauno Tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje įvyko pirmasis arkivyskupijos kunigų seminaras, kuriuo pradėta vykdyti nuolatinio kunigų formavimo programa. Šiame seminare dalyvavo apie 90 kunigų, buvo nagrinėjami liturgijos klausimai.

► Lietuvos vyskupų konferencija ragino tikinčiuosius dalyvauti savivaldybių rinkimuose “su giliu atsakomybės jausmu už savo ir kitų gyvenimą, už Lietuvos ateitį”.

Juozas M.

Šis „Laiškų lietuviams“ numeris iliustruotas dail. Vitalijaus Butyrino (gimusio 1947 m. Kaune) fotokoliažo darbų nuotraukomis. V. Butyrinas yra Lietuvos Fotomenininkų Sąjungos (ir buvusios Lietuvos Fotografijos Draugijos) narys nuo 1965 metų, suruošęs daugiau kaip 450 parodų įvairiuose pasaulio kraštuose, laimėjęs per 200 prizų. Anglijoje išleistoje tarptautinėje fotografijos enciklopedijoje „Contemporary Photographers“ pavadintas „the grand master of photo arrangements“ — didysis fotokoliažo meistras.

Fotografuoja nuo 1963 metų. Pradžioje domėjosi dokumentine fotografija, vėliau perėjo į montažus. Jo stilius pasižymi gero koliažo technika, kruopščiai sukurta kompozicija. Daugelyje eksponuojamų darbų pabrėžtas kone geometrinių formų simetriškumas, išduodantis autoriaus palinkimą į formalizmą, į dvasinę harmoniją bei rimtį. Koliažuose ir serijiniuose darbuose atsispindi noras mąstyti simboliais ir metaforomis, ppvz., „Nežinoma žemė“, „Jūros pasakos“, Peizažai ir kt.

Recenzantai Butyriną vadina fotografu-filosofu, pasakoriumi, fantastu, reikalaujančiu iš žiūrovo protinio darbo, mokėjimo skaityti ir iššifruoti paslėptą mintį.

Nuoširdžiai dėkojame „Laiškų lietuviams“ rėmėjams

1000 dol. auکوjo Lietuvos Fondas.

50 dol. auکوjo K. Valiūskienė.

45 dol. auکوjo A. Kubilius.

Po 30 dol. auکوjo: Z. Sinkevičienė, O. Mironaitė.

25 dol. auکوjo K. Ramašauskas.

Po 20 dol. auکوjo: J. Petronis, K. Sadauskas, A. Darnusis, D. Petrutytė.

Po 15 dol. auکوjo: G. Baltrušaitis, J. Janušonis, E. Jonušienė, kun. A. Janiūnas, V. Vaitkevičius.

Po 10 dol. auکوjo: V. Jautokas, V. Žadeikienė, kun. L. Kemešis, D. Šatas, M. Rudaitienė, R. Kungys, A. Baleišis, J. Gasperas, J. Paronis, R. Gaška, S. Aleksa, O. Barauskienė, V. Poderys, W. Abramavičius.

Po 5 dol. auکوjo: J. Gustainis, B. Žemaitis, E. Kastautas, A. Juška, O. Skardienė, S. Kasnickas, V. Mitkus, V. Pocius, O. Siliūnas, K. Stravinskas, J. Kriaučiūnas, S. Idzelis, E. Kasniūnas, S. Zeikus, R. Andrijauskas, E. Galenas, Z. Pajaujis, A. Bigelis, B. Rygertas, V. Kleiva, V. Matuzas, A. Galdikas, B. Konauka, J. Juknelis, J. Norvilą, S. Juškaitis, L. Milukienė, G. Končius, K. Keblys, S. Jurskytė, N. Kaminskas, L. Vasauskas, M. Pakštys, E. Vasyliūnas, S. Plenienė, J. Veselka, J. Rygelis, R. Šilgalis, A. Kloster, D. Kalinauskas, A. Malinauskas, A. Lietuvninkas, D. Kenstavičius, V. Knyvaitė, A. Kaselis, O. Simonaitis, V. Kažemekaitis, E. Sirutis, A. Audronis, I. Alantienė, S. Kybartas, B. Kazlauskas, D. Eidukienė, V. Dailidka, A. Samušis, B. Valavičius, H. Rukuiža.

***„Laiškų lietuviams“ konkursui atsiųsti 40 straipsnių jau perskaityti ir įvertinti.
Rezultatus pranešime ateinančiame numeryje.***

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorius — dr. Jonas Boguta. Administratorė — Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. „Drago“ spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris - 1,50 dol.